Anul III. — Nr. 5. August 1937.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU,**
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

I. Traian Brăileanu: Organizaţiile „paralegionare". ·
II. Ion Covrig Nonea: Concluzii pe marginea unor încercări.
III. * * * Douăzeci de zile de „tabără". (Din însemnările unui premilitar).
IV. Traian Brăileanu: Din izvoarele filosofice ale concepţiei sociologice individualiste.
V. „ „ In Italia.
VI. „ „ Marea întrebare.

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

www.dacoromanica.ro

REVISTA CARŢILOR

Alexandru M. Randa — Revoluţia naţional-socialistă (George Macr.n).
Petru Iroaie — Cîntece populare istroromîne (Leon Ţopa).
Neculai Totu — Insemnări de pe front.
Societatea acad. rom. „Dacia" Cernăuţi — Primul Congres al studenţimii bucovinene.
Constantin Noica — Vieaţa şi filosofia lui René Descartes

REVISTA REVISTELOR

Izvod. — Curierul. — Omul nou. — Orientări. — Ideea Naţională. — Dimăndarea. — Cuvîntul Argeşului. — Revista de Pedagogie. — Rînduiala. — Iconar. — Ideea Romînească. — Pagini Literare. — Avînturi Culturale.

Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Rugăm pe d-nii abonaţi cari îşi schimbă domiciliul să comunice administraţiei revistei noua lor adresă.

www.dacoromanica.ro

ANUL III. Nr. 5. August, 1937

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.

Organizațiile „paralegionare"

Pentru a judeca și cumpeni bine rezultatele dobîndite pînă acuma de Legiune în direcția organizării Statului național romîn ajunge să notăm că politicienii sînt nevoiți să imite tehnica legionară, renunțînd la prigoană brutală. Ei au văzut anume că afișarea unui program naționalist identic cu programul Legiunii nu este suficient pentru a scoate mulțimea de subt influența spiritului legionar. Au crezut deci că e necesar să adopte și tehnica, înființînd tabere de muncă, organizînd tineretul după modelul legionar etc. S'a spus că acestea toate sînt imitații și nu pot da niciun rezultat, mai ales că intenția adevărată este pur negativă: de a distruge organizațiile legionare.

Dar să vedem cum stau lucrurile în realitate. O pildă va lămuri situația mai bine. Cînd în Danemarca s'au ivit primele școli superioare țărănești, clasa conducătoare a rămas mai întîiu indiferentă, iar apoi, văzînd rezultatele dobîndite și marile foloase pentru națiune, ea a determinat guvernul să sprijine această mișcare pornită din inițiativă particulară și să-i înlesnească lărgirea sferei de acțiune. Dacă clasa conducătoare daneză, și în special elita politică ar fi fost înstrăinată și coruptă de agenți străini, de pildă de o jidovime comunistă, evident că s'ar fi opus acelei mișcări de regenerare națională și ar fi încercat s'o distrugă în germene, oprind deschiderea unor astfel de școli. Iar dacă n'ar fi reușit să oprească mișcarea, atunci acea elită ar fi încercat să monopolizeze ea înființarea de școli țărănești, dînd autorizații de deschidere și conducere numai unor oameni aleși din mijlocul ei și impunînd programe în conformitate cu interesele ei proprii.

Exact cum s'a întîmplat la noi cu taberele de muncă și toate organizațiile de educație întemeiate de Legiune. Adoptarea și imitarea tehnicei legionare de către guvernanții noștri înseamnă că elita noastră politică este într'adevăr înstrăinată și robită jidanilor — căci, dacă n'ar fi așa, nimic n'ar fi împiedicat-o să sprijine mișcarea legionară și să-i înlesnească lărgirea sferei ei de acțiune.

Dacă s'ar fi întîmplat acest lucru în cei zece ani ce-au trecut dela înființarea Legiunii, Statul nostru ar fi azi puternic și mai ales la adăpost de orice primejdie comunistă, deoarece jidanii ar fi fost nevoiți să emigreze în masse plecînd în țările — democratice. In schimb noi am fi avut democrația noastră națională, fie că i-am

www.dacoromanica.ro

fi zis democraţie, etnocraţie, Stat corporativ, fascist, naţionalsocialist, Stat naţional romîn sau mai pe scurt *Stat legionar*. Am fi avut loc larg şi romînesc în jurul tuturor bisericilor şi mănăstirilor, tunuri şi tancuri la hotare, avioane mai numeroase decît lăcustele din Egipet.

In locul acestor lucruri însă, în urma contraacţiunii guvernanţilor, avem blockhauzuri şi maghernițe jidoveşti în jurul bisericilor, fabrici jidoveşti în jurul mănăstirilor, iar tunurile şi avioanele sînt atîtea cîte sînt.

Dar avem şi organizaţii foarte solide şi puternice: Consiliile de administraţie pline de jidani şi politicieni. Aceste sînt taberele lor de muncă unde se face educaţia politică a guvernanţilor noştri. Şi mai sînt şi alte tabere de muncă: lojile masonice, cluburile politice etc.

Şi acuma le-a venit oamenilor acestora gustul să facă „legionarism", să se joace de-a legionarii, neîngăduind legionarilor să facă legionarism!

Aşa s'a întîmplat şi întîmplîndu-se, a fost logic şi în natura lucrurilor să se întîmple aşa.

Intrebarea este : care va fi atitudinea Legiunii faţă de această nouă tehnică a politicienilor?

Exclusă este împotrivirea Legiunii, încercarea de a distruge aceste organizaţii „paralegionare". Dar ea ar putea alege două metode:

1. de a nu le da atenţie ci de a-şi continua în linişte şi în limitele îngăduite încă de legi acţiunea proprie;

2. de a transforma organizaţiile politicianiste „paralegionare" în organizaţii legionare.

In cazul al doilea, am avea o inversiune a rolurilor pe cari le-au jucat odinioară în Danemarca guvernanţii şi iniţiatorii şcolilor superioare ţărăneşti. La noi, anume, Legiunea le-ar acorda guvernanţilor sprijinul pentru desăvîrşirea organizaţiilor lor cu condiţia ca ele să devie naţionaliste şi să se supună controlului Legiunii. Legiunea le-ar trimite instructori, propagandişti, comandanţi de tabere etc.

Numai aşa aceste instituţii ar deveni viabile şi folositoare naţiunii şi n'ar mai trebui reorganizate în momentul ce puterea politică va trece şi formal în mîinile conducătorilor Legiunii.

Dar ne putem imagina şi o combinare a celor două metode. Adică, pe lîngă grija pentru organizaţiile şi instituţiile proprii, Legiunea ar da atenţie şi sprijin discret şi organizaţiilor paralegionare ale guvernului. S'ar înfăptui astfel o colaborare rodnică în vederea reformelor politice a căror scadenţă se apropie.

Nu glumim de loc, ci înregistrăm o stare de fapt. Doar nu şi-or fi închipuind politicienii noştrii că pot continua exploatarea ţării alături de jidanii comunişti şi că în acelaş timp îşi pot bate

www.dacoromanica.ro

ioc de tineretul romîn nevoindu-l să intre în organizaţii — după formă legionare, adică naţionaliste, iar în fond menite numai scopului de a-i opri tineretului contactul cu mişcarea legionară.

Politicienii trebue să se hotărască foarte repede: sau să rupă legăturile cu jidanii, radical şi pentru totdeauna, şi să intre în Legiune sau să renunţe la formaţiile paralegionare, retrăgîndu-se acolo unde îi cheamă şi caracterul şi obişnuinţa şi obligaţiunile luate faţă de stăpînii lor jidani: în consiliile de administraţie, în loje şi cluburi.

TRAIAN BRĂILEANU

Concluzii pe marginea unor încercări

Deşi încetăţeniţi în patrimoniul spiritualităţii omeneşti, mulţi contimporani nu s'au pătruns încă de adevărul elementar că realizările mari, trainice şi de preţ, de un real sprijin material sau moral în viaţa omenească, nu isvorăsc din imitaţie şi arbitrar ci sunt rezultatul tensiunilor interioare, răscolitoare de suflet şi energii spirituale; nu se construiesc prin decrete-legi şi ordonanţe ministeriale ci îşi au originea în pasiunea credinţelor fanatice într'un ideal, secondate şi promovate prin puterea de muncă şi spiritul de jertfă al celor robiţi credinţelor.

Şi, ceeace ne umple sufletul cu amărăciune este că nu s'au pătruns de acest adevăr, banal prin vechimea şi unanimitatea recunoaşterii lui, cei cari au astăzi răspunderea destinelor vieţii romîneşti: conducătorii actuali ai Statului romîn. Ei, — conduşi de gînduri şi interese cu un substrat care nu interesează aci, — au lucrat împotriva acestui adevăr. De aceea eforturile lor, mari şi stăruitor urmate, s'au soldat totuşi cu realizări minime, neînsemnate, cu totul neproporţionale în raport cu energiile şi mijloacele puse în lucru, cînd n'au terminat bancrutar sau în caricaturizări, ceeace s'a întîmplat în majoritatea cazurilor.

E vorba, evident, de acele două mult trîmbiţate instituţii noui, organizate de Stat, în conformitate cu vederile conducătorilor actuali ai Statului şi puse în serviciul Statului: taberele de muncă obştească şi străjeria.

Prin intervenţia Statului, taberele de muncă au fost legiferate exclusiv ca monopol al Statului, eliminîndu-se, sub ameninţare de severă sancţiune, iniţiativa particulară, obligînd la muncă obştească pe toţi tinerii între 18 şi 21 ani, stabilind chiar măsuri cu efect juridic, militar şi şcolar pentru contravenienţi. Iar odată legiferate, s'au luat amănunţite şi foarte serioase măsuri pentru aplicarea cît mai eficace a legii. Ceeace s'a şi întîmplat în cursul acestei veri.

Roadele materiale ale unei experienţe de vară? Puţin însemnate şi sub aşteptări.

Deşi braţele de lucru şi mijloacele materiale necesare n'au lipsit, lucrul început pe şantiere, după un plan limitat şi cu totul

www.dacoromanica.ro

restrîns în raport cu izvoarele materiale şi energiile puse în mişcare, a rămas, mare parte, neterminat, expus ruinei, prin acţiunea agenţilor naturali: ploi, zăpadă, îngheţ... Ceeace însemnează că, la anul, lucrul va trebui luat dela capăt.

Cîştigul moral? Mic, mic de tot. Şi ar avea înşişi iniţiatorii şi conducătorii acestor tabere de muncă obştească posibilitatea aprecierii lui, dacă ar cunoaşte conţinutul cîtorva scrisori ale celor obligaţi prin lege la muncă obştească. Cei sortiţi să lucreze pe şantiere se plîng de regimul aspru, cazon, al vieţii de tabără, de munca extenuantă, de lipsa de confort şi de foame. Iar plîngerile adresate de premilitari superiorilor lor însărcinaţi cu inspecţia taberelor sunt îndreptate în acest sens, deşi munca prestată departe de a fi atît de istovitoare pe cît vreau ei să o prezinte, confortul nu lipseşte şi mijloace pentru un regim alimentar satisfăcător s'a îngrijit guvernul să aibă toţi cei cari vor lucra pe şantiere.

Atunci, dece totuşi aceste plîngeri? Dintr'un spirit de şicană? Sau sunt refrenul veşnicelor exagerări, în bine ca şi în rău, la care este predispus sufletul omenesc?

Poate, dar într'o mică măsură totuşi. Explicaţia cea adevărată îşi are rădăcinile înfipte într'un alt sol. Ea nu îşi are substratul în greutatea muncii care, încă odată, potenţată chiar şi n'ar extenua, nici în regimul „aspru", care nu-i de loc cazon, ci în altceva: în *lipsa de suflet.* Cei mobilizaţi, prin legi şi ordonanţe ministeriale, pentru muncă obştească nu au convingerea temeinic formată în necesitatea muncii obşteşti pentru Statul romîn. Nu sunt fanaticii unei credinţe, nici robii unui ideal, în serviciul căruia să fie gata a-şi pune lumina gîndului, curăţenia inimii şi tăria braţului. Ceeace este mai rău, par'că nici iniţiatorii şi conducătorii acestor tabere de muncă obştească nu sunt stăpîniţi de convingeri trainice. în această privinţă. Deaceea, conducători şi executanţi, au interpretat legea şi dispoziţiile ministeriale ca pe toate celelalte legi şi ordonanţe ministeriale din Statul romîn: pur formal, supunîndu-se lor numai exterior, fără sinceritate şi fără entuziasm, *deci fără o participare integrală a interiorului,* şi lucrînd fără tragere de inimă, *de mîntuială,* ca să satisfacă exigenţelor unei legi cu efecte neplăcute pentru viaţa lor *personală,* în caz de nesupunere. De aci rezultatele minime obţinute. Pentrucă, accentuez, cei însărcinaţi cu conducerea şi supravegherea lucrărilor, ca şi executanţii, nu şi-au cimentat pe baze solide, întîi, convingerea în necesitatea şi folosul taberelor de muncă în viaţa de Stat romîn şi apoi numai, după ce şi-au încălzit sufletul cu atari simţăminte şi idei, să pornească la înfăptuiri. Şi, ceeace constituie o greşală în plus, nu s'a lucrat nici după accea, pe şantiere, la infiltrarea în suflete a unei atari idei. Ci, s'a luat lucrul brut şi s'a considerat totul o simplă *salahorie.*

Defect iniţial neînlăturat, cu toată relativa ei vechime, nici de străjerie. Unde, nu s'a ajuns încă la o conturare precisă a obiectivelor, nici la o determinare riguroasă a mijloacelor prin cari ele pot fi înfăptuite, deşi străjeria îşi propune foarte multe. Pluteşte totuşi

www.dacoromanica.ro

încă în nesiguranţă, căutînd un liman salvator. Şi, pentruca să-şi justifice totuşi fiinţa, face şi ea ce poate: promovează, deocamdată, spectaculosul, parada şi strălucirea uniformelor. Străjerii poartă uniforme frumoase, defilează şi ridică pavilioane. Cel puţin, pînă acuma, n'au făcut altceva. Accentul hotărîtor n'a căzut pe ceeace a trebuit să cadă: pe suflet nu pe fast, cum este în intenţia unora dintre capii străjerilor. Viaţa de interior sufletesc a fost neglijată, aproape uitată, gravitîndu-se spre exterior: fast şi sărbătoresc, nu spre interior, creindu-se — prin intervenţia mentalităţii facile şi superficiale romîneşti într'o instituţie care ar putea fi de un folos real — noui motive de spectaculos, în loc să se promoveze un spor de suflet în viaţa spirituală a tineretului romîn.

Din cauza acestui defect iniţial roadele muncii de folos obştesc şi ale străjeriei sunt minime, sub aşteptările speranţelor celor ce le-au iniţiat şi promovat. Dar, au reuşit încercări analoage, la noi şi în străinătate, pentrucă au avut şi au la temelie pasiunea unei credinţe.

* * *

La noi, taberele de muncă deschise de legionari reuşeau tocmai pentrucă erau sprijinite, ca spirit şi metodă, pe un atare temei de ordin sufletesc. Legionarii cari roboteau cu încredere, răbdare şi stăruinţă pe şantiere sunt robii unei credinţe şi ostaşii unui ideal. Luminate de gînd şi simţire caldă, braţele lor slujeau — prin munca pe şantier — un scop căruia fiecare din ei şi-a închinat viaţa, gata să-i urmărească realizarea pînă la ultima putere; serveau un ideal care în munca din tabără îşi găsea una din formele lui multiple de înfăptuire. Şi această înrolare în serviciul unui ideal mobiliza legionarii pentru muncă, nu legile şi decretele ministeriale, eventualele beneficii sau posibilităţi de trai uşor, cu distracţii multiple.

Iar participarea la lucru fiind benevolă, elimina din capul locului neplăcuta idee de constrîngere, fapt pe care nu-l pot elimina taberele guvernamentale întemeiate prin legi cu consecinţe neplăcute pentru nesupus. In taberele legionare venea cine vrea, rămînea cine vrea şi pleca atunci cînd vrea, ceeace — cu toată ordinea şi disciplina din tabără — satisfăcea năzuinţei spre libertate a sufletului omenesc, insufla încredere, mult, foarte mult, entuziasm pentru muncă, multă răbdare în privaţiuni şi înţelegere deplină a tuturor greutăţilor cu care lupta tabăra, de obicei, destul de mari. *Era o ordine şi disciplină consimţită* unde grija fiecăruia era să nu calce regulele taberei, să fie model în toate, nu să se sustragă de la obligaţiuni. Fapte cari făceau să domnească în tabără o atmosferă familiară, străbătută de voioşie, seninătate şi tinereţă. Şi, acolo, fiind vorba de convingere şi entuziasm pentru o idee, se muncea. Se muncea cu suflet şi pasiune, de unde roadele bogate culese. Iar plîngerile şi lamentările de orice fel lipseau.

Dar, tabăra de muncă legionară avea şi un alt ascendent faţă de taberele de muncă obştească guvernamentale, care-i ridică prestigiul şi-i pune în adevărata lumină importanţa: *în concepţia legionară, rostul taberei de muncă este — în primul rînd — de ordin*

www.dacoromanica.ro

spiritual. Şantierul şi tabăra, ca şi cuibul şi închisoarea, este *o şcoală* pentru legionari. Şi ca orice şcoală, urmărind educaţia, scopul material urmărit prin forţa braţelor nu copleşeşte, pînă la ucidere, spiritul, gîndul şi simţirea omului, cum se întîmplă în taberele de muncă obştească guvernamentale, ci — dimpotrivă — îl promovează, taberele îndeplinindu-şi, astfel, menirea esenţială. Pe şantier se completa educaţia legionară începută în cuib, oţelindu-se sufleteşte legionarul în spiritul nou, de muncă, privaţiune şi jertfă, într'un spirit pe care unii l-au numit spartan, dar a cîştigat asentimentul general şi s'a impus ca mai potrivit un alt termen: spiritul eroic. Participarea la şedinţele zilnice informau pe legionar asupra ideologiei şi tacticei legionare, iar munca îl întărea în virtute, aşa că, ieşit din tabără, bilanţul la profituri arăta beneficii reale. Acolo, pe şantierele legionare, nu se promova pe primul plan salahoria, munca brută şi extenuantă a braţelor, ci sporul de suflet.

Acelaş lucru şi cu portul uniformelor. Uniforma, pentru legionar, nu este un motiv de sărbătoresc şi de paradă. Ea este expresia unui suflet şi un semn distinctiv, exterior, de recunoaştere a acelora cari sunt pătrunşi de aceeaşi stare de spirit şi promovează aceleaşi idealuri. Există deci, o acoperire totală între exterior şi interior. Uniforma, simplă şi sobră, ca şi spiritul din care izvoreşte şi pe care-l exprimă, se reazimă pe un suflet încălzit de credinţa pentru un ideal şi străbătut de conştiinţa unei misiuni. Şi, deşi cei cari o poartă mărşăluiesc şi defilează, uneori, cu mult fast, o fac totuşi cu naturaleţă şi siguranţă: sunt pătrunşi de seriozitatea cauzei în serviciul căreia şi-au pus lumina gîndului şi tăria braţului. Iar pasul cadenţat şi marşul nu sunt decît expresia ordinii şi disciplinii de care sunt pătrunşi şi prin care urmăresc realizarea misiunii lor.

* * *

Aceste sunt cîteva şi cele mai importante secrete cari au asigurat reuşita încercărilor particulare la noi. Sprijinite pe temeiuri de ordin sufletesc, unde conştiinţa unei misiuni domină şi robeşte sufletele, ele, taberele şi uniforma, au apărut spontan, ca expresii ale sufletului nou, eroic, fiecare cu semnificaţia sa, din care legionarii au căutat să scoată maximum de beneficiu, în ordine spirituală — în primul rînd — şi apoi cea materială. Prin aceasta, prin ineditul şi rodnicia lor, crezul legionar s'a arătat, încă odată, a fi pe drumul drept al vieţii, întemeiat pe realităţi. Ceeace a îndemnat pe alţii să-l copieze.

Şi, dacă vreau să aibă o reuşită instituţiile lor de acest senz, cei cari au astăzi răspunderea destinelor vieţii de Stat romîn şi copiază formele de viaţă legionară, au nevoie să opereze o reformă în acest sens. Să creeze un interior sufletesc, pătruns de conştiinţa unei misiuni, şi atunci instituţiile lor vor da rezultate. Altfel, vor rămînea simple imitaţii, fără suflet, ale căror roade nu vor fi niciodată la înălţimea eforturilor şi cheltuielilor făcute.

ION COVRIG NONEA

www.dacoromanica.ro

Douăzeci de zile de „tabără“ [1])

(Din Insemnările unui premilitar).

In temeiul legii pentru munca obştească noi premilitarii am primit ordine de chemare.

In ziua fixată, 1 Aug., cam pela ora 8 jum. venind la subinspectoratul pregătirii premilitare, găsesc localul plin de tineri cari aşteptau să vină la rînd la visita medicală. Din mulţimea de tineri cari s'au prezentat o parte au fost scutiţi integral, o parte amînaţi în baza unor certificate medicale, iar restul care număra cam 100 de inşi a fost împărţit în trei grupe ce trebuiau să plece spre Moişeni, Cuhea sau Cernauca. Eu am fost înglobat împreună cu 33 tineri între 18—21 de ani în grupa ce trebuia să plece la Moişeni. La orele 5 d. m. am fost chemaţi încă odată pentru fixarea rutei ce trebuia să urmeze echipa. Prin vot s'a hotărît ca drumul nostru să fie prin Adjud şi nu prin Polonia-Cehoslovacia, iar noi să ne adunăm mîine în ziua plecării, o Duminică, la orele 6 fix în gara Cernăuţi. A doua zi, găsirăm, în trenul care pleca, cu chiu cu vai un vagon, dar care era totuşi cam mic pentru numărul nostru respectabil de circa 64 tineri şi 2 comandanţi ofiţeri. Eram aşa de mulţi deoarece şi cei spre Cuhea aveau acelaş drum ca noi pînă la Satul-Mare. Prima zi a mai mers cum a mers în vagonul nostru de clasa a III-a, dar după vre-o 2 nopţi ne-a luat dracul cu hodorogeala şi „repezi-ciunea“ lui.

Am trecut prin nenumărate gări, prin tuneluri, peste poduri şi în sfîrşit am ajuns la Adjud unde am trebuit să aşteptăm legătura noastră spre Petru Rareş circa cinci ore. Cu acest prilej am vizitat acest orăşel plin de jidani. Către seară ne-am urcat în celalalt tren, în care însă nemai găsind un vagon pentru noi am trebuit să tăbărîm peste oameni şi să ne înghesuim ca găluştele. In timpul nopţii, care ne-a răpit cea mai frumoasă privelişte, am mai schimbat trenul la Petru Rareş şi am început să înaintăm în cîmpia Transilvaniei. Tot hodorogindu-ne mereu cu „simplonul cu bănci de piatră“ şi parcurgînd „în cea mai mare grabă“ diferitele oraşe ca Reghin, Tr. Mureş, Cluj etc., am ajuns pe la orele 5 d. a. în Oradea unde am trebuit să înoptăm în gară, pentruca apoi abea la 1·30 să pornim spre Satul-Mare. Ajunşi acolo la orele 6 dim. am luat trenul cel mic pe la 8 şi după multă pufăială am ajuns la Bicsad cam la orele 11. Aci pînă una pînă alta am luat o baie în bazinul staţiunii climaterice de acolo şi ne-am adăpat cu puţin burcut, care unora dintre camarazi nu le-a prea plăcut. De acolo cu vagonetele unei fabrici de lemne, cari se duceau la munte să aducă cele necesare fabricei, am plecat din staţiunea climaterică spre ţinta noastră Moişeni şi unde am ajuns cam pela orele 5 d. m. Am călătorit deci dela Cernăuţi pînă la Moişeni 3 zile şi 2 nopţi.

In tabără am mai găsit camarazi veniţi mai înainte de prin

[1]) Pentru ilustrarea celor expuse de d-nul I. Covrig-Nonea în articolul „Pe marginea unei încercări“, publicăm aci, fără comentar, însemnările unui tînăr premilitar chemat la muncă de folos obştesc.

www.dacoromanica.ro

Bucureşti, Cluj, Oradea, Satul-Mare etc. cam în număr de 32 şi am fost primiţi de domnul Locot. Constantin Lazar într'un mod cît se poate de binevoitor. După ce am primit cina „copioasă", a început încartiruirea sub conducerea primarului din acel sat. Dar se vedea şi după mutre şi după vorbe că oamenii nu sunt prea încîntaţi de sosirea noastră neaşteptată. Cei ce au venit înaintea noastră s'au mai învîrtit, deoarece locuiau prin casele oamenilor, pe cînd pe noi cari, după atîtea zile şi nopţi nedormite în tren, ne aşteptam măcar în astă noapte să dormim boiereşte ne-au vîrît în nişte poduri de grajduri şi ne-au culcat pe nişte paie pline cu purici şi prin care mişunau îndată cu stingerea felinarului şoareci foarte simpatici. Satul e lăţit pe o coastă de deal şi are se vede că locuitori leneşi, cari aşteptau ca să vie de prin depărtări studenţi ca să le curăţe grajdurile.

A doua zi după ce ne sculăm cu trupurile roşcate — mă rog treabă de-a puricilor — ne prezentăm la orele 6 fix la apel, străbătînd cale de 2 Km., distanţa ce ne depărta pe noi cei 6 care locuiam la capătul satului la Moiş Ion pînă la centrul de activitate al taberei. Acesta era şcoala, unde se afla afară bucătăria noastră şi mesele şi scaunele necesare. După ceaiul de dimineaţă am fost împărţiţi, noi restul care sosisem mai tîrziu, în diferite echipe de muncă care fiecare avea un scop de îndeplinit şi anume cam în felul următor:

o echipă pentru medicina umană
„ „ „ „ veterinară
„ „ „ poduri de piatră
„ „ „ „ „ lemn
„ „ „ tîmplărie
„ „ „ repararea bisericii
„ „ „ pictatul bisericii
„ „ „ agronomie
„ „ „ săparea unei fîntîni
un expert pentru cooperativă şi
cîţiva tineri pentru ajutor la bucătărie.

Aceste echipe aveau cîte un şef care, la rîndul său, era supravegheat în timpul lucrului său şi al echipei de către un membru din echipa regală. Aceasta se compunea din specialişti: un medic uman, un medic veterinar, un inginer, un pictor şi două doamne îndrumătoare în arta gospodinelor. Peste toţi aceştia era un domn inspector.

Ziua, cu mici excepţii, era împărţită în felul următor: ora 6 dim. apelul, după apel exerciţii de înviorare pe stomacul gol, urmate cîte odată de dansuri naţionale, după aceea ceaiul cu pîine, sau lapte în ultimul timp, iar dela 8 muncă pînă la 12 cu mici întreruperi. La ora 12 jum. aproximativ se servea masa, de obiceiu compusă dintr'o ciorbă de fasole sau o supă de legume primul fel, iar al doilea un fel de sos cu legume şi carne. Pînă la orele 3 d. a. eram liberi, iar apoi după facerea apelului plecam iar la muncă pînă la 6. La ora 7 luam cina, de obiceiu brînză cu mămăliguţă nu prea gustoasă şi iar un fel de sos cu carne sau cîte odată macaroane cu brînză. După cină urma şezătoarea, la care nu prea participau mulţi săteni şi unde, după darea raportului, adică ce a realizat fiecare

www.dacoromanica.ro

echipă în acea zi, se cîntau cîntece sub conducerea unui domn din echipă, se povesteau poveşti, glume, ghicitori etc. După terminarea şezătorii toţi plecam spre casele noastre gîndindu-ne mereu la „paturile noastre parfumate şi bune". Unicul lucru bun erau fructele pe care le-am devastat complet spre nemulţumirea sătenilor şi pîinea cam negricioasă dar în abundenţă.

Şi aşa o duceam în fiecare zi de lucru. Dumineca mergeam încolonaţi la biserică şi din lipsă de spaţiu aşteptam afară pînă se sfîrşea slujba. Cu ocazia comemorării a 20 de ani dela luptele victorioase dela Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti, părintele de acolo a ţinut o cuvîntare sătenilor în care i-a îndrumat să fie la fel cu strămoşii lor şi să nu se mai bată cu cuţitele. Căci acolo cum nu-i place cuiva ceva dă cu cuţitul; oamenii sunt tare bătăuşi, chiar copiii mici îi vezi cum ţintesc cu piatra la orice distanţă şi umblă cu cuţitaşul în traistă.

Am dat şi o serbare cîmpenească la Bicsad, compusă dintr'o piesă — un monolog —, diferite cîntece şi recitări, urmată fiind de un bal. Să citeşti ceva nici vorbă, unde să se găsească acolo vre-un ziar sau revistă care să te mai distreze puţin în timpul liber. Mîncarea după cum am descris-o n'a fost prea excelentă, cum de altfel cred că în toate celelalte tabere, dar asta nu cade în vina locotenentului, care era om cumsecade, ci a bucătăreselor cari nu îngrijeau destul de curăţenia bucătăriei.

Regiunea este frumoasă, de o parte dealuri şi munţi, apoi satul pe coastă şi în sfîrşit cîmpia întinsă lipsită aproape cu totul de ridicături. Ceea ce lipseşte este apa de băut, deoarece sunt foarte puţine fîntîni şi oamenii în lipsa lor beau din rîu. De aceea cred că toţi sunt cam bolnăvicioşi. Portul lor este diferit de al nostru; au nişte pantaloni foarte largi, cam 100 cm, şi cari nu ajung pînă la glezne, ci ceva mai jos de genunchi, apoi un fel de cămaşă peste care poartă o traistuţă înflorită care serveşte în acelaş timp ca buzunar în lipsa brîului dela noi şi un fel de pălărie căreia ei îi zic „clop". Vorbesc o limbă puţin deosebită de a noastră, afară de unele cuvinte pe cari aproape nu le înţelegi de loc, fapt desigur datorit multor influenţe străine. Aşa ei exprimă z în loc de v (zespe = viespe), g în loc de b (givol = bivol), s în loc de f (si = fi, serbe = fierbe) etc. Dansurile lor naţionale diferă deasemenea de ale noastre cari le sunt superioare. Ele se compun din nişte învîrteli şi tropăituri ridicole dacă nu hazlii şi nişte strigături pe cari le pricepi foarte greu, deoarece le accentuează într'un mod cu totul deosebit.

Stînd de vorbă cu nişte săteni de pe acolo, am culeş şi eu cîteva ghicitori pe care vi le spun ca să le ghiciţi:

Am o vacă
Cînd o bag în poiată
E fără piele
Şi cînd o scot
O scot cu piele.
(pîinea)

Am o fată,
Slujnică la sat băgată.
(moara)

Eu mă duc pînă la voi
Iară tu-mi dai dinapoi.
(scaunul)

Am un cuptioraş
Plin cu iepuraşi.
(dinţii din gură)

Pana cocostîrcului
In mijlocul tîrgului.
(jandarmii)

www.dacoromanica.ro

Cloşcă de lemn
Şi puii de carne.
(casa)

Am o vacă
Tot de coadă o duc la apă.
(vasul)

Din strigăturile lor iesă la iveală caracterul lor mîndru, hotărît şi ameninţător:

Cît îi Maramureşu
Nu-i oraş ca Sighetu
Nici fecior ca eu şi tu.

Alta:

Moşule, de nu-mi dai fata
La noapte-ţi aprind poiata
Şi-oi duce pe lele
Numai cît-o fi pe e.

Şi alta:

Tare-s mîndre horele
Pîn'ce eşti ca florile
Că dacă te-i mărita
A hori nu-i cuteza
In casă de soacră-ta
In tindă de socru-tău
Afară de mutu-tău.

Am făcut şi o tragere la 20 m. cu gloanţe reduse, care a reuşit mulţumitor. Vremea a fost destul de frumoasă, aşa că am putut face în timpul liber cîteva băi în părîul ce curge prin vale. Un camarad de al meu după ce făcuse împreună cu alţii o fereastă la grajdiul unui sătean, întrebîndu-l dacă îi place şi este mulţumit, el îi răspunse că acuma nu poate face nimic că aşa este ordin, dar dacă va pleca echipa, el iar o va astupa, că aşa îl are el grajdiul moştenit dela strămoşi.

Rezultatele muncii noastre au fost: nivelarea şi săparea şoselii care trece prin centrul satului cam într'o lungime de 150 m. şi în lăţime de 8 m., adîncirea cu 5 m. a unei fîntîni din curtea şcolii, fundamentul unui pod peste pîrîu, repararea bisericii, săparea fundamentului unui cămin ce se va clădi, curăţatul grajdurilor, facerea ferestelor la grajduri, facerea unor mese şi scaune, săpatul unor pomi roditori şi îndrumări în arta cooperativă.

La plecarea din tabără, cu toate hîrtiile de bună purtare şi cu geamantanele noastre, am trebuit să înfruntăm o ploaie care ne-a însoţit aproape tot drumul. Spre nenorocul nostru, şi vagoanele au întîrziat şi ca să nu scăpăm trenul de 5 dela Bicsad i-am ieşit în întîmpinare prin ploia aceea cam vreo 3 jum. km. Astfel uzi leoarcă cu trenul cel mic am ajuns la Satul-Mare unde abea la orele 5 dim. am avut legătură prin Polonia şi Cehoslovacia, căci noi cu ocazia întoarcerii am vrut să vizităm şi ţările vecinilor noştri.

De văzut nu am prea putut vedea multe, decît doar o cetate cu numele de Hust, unde ne spunea un călător că un romîn a inventat un tun şi astfel a bătut cetatea aceea care e situată tocmai în vîrful unui deal. Am mai văzut în treacăt oraşe ca Stanislawow, Colomea, Sniatyn etc. dar numai prin fereasta vagonului, deoarece nu aveai voe să te dai jos din tren. De venit în orice caz am venit mai bine, deoarece în primul rînd mai repede şi în al doilea pe nişte bănci mai bune căptuşite cu piele. In sfîrşit după trecerea a nenumărate tuneluri şi poduri suspendate şi a celor 2 frontiere, ajunşi în ţară ne mînca nerăbdarea de a vedea şi ajunge cît mai curînd în oraşul părăsit de noi de atîta vreme. Astfel iată-ne ajunşi acasă în Cernăuţi pe la ora 11 seara şi încheind lunga noastră muncă şi călătorie printr'un somn adînc şi întăritor.

www.dacoromanica.ro

Din izvoarele filosofice ale concepției sociologice individualiste

I.

Leibniz învinge după lungi ezitări dualismul cartezian refuzînd materiei (deci și trupului) calificația de substanță. Substanță este numai sufletul sau, în general, *monada*. Monada, pentru *Leibniz*, există din veci și este nemuritoare. Între monade există o ierarhie, astfel că cele mai superioare monade sunt *spirite*, iar monada supremă (în care Universul se oglindește în mod adecvat) este Dumnezeu. Dar monadele nu pot comunica între olaltă, fiecare monadă reprezentînd Universul într'un mod și grad care corespunde locului ce-l ocupă dînsa în ierarhia monadelor. Monadele formează o comunitate, dar numai în temeiul faptului că sunt astfel create de Dumnezeu încît în virtutea esenței lor proprii fiecare se acordă cu fenomenele tuturor celorlalte monade. Această legătură între monade rezultă deci, dacă nu greșim în interpretarea doctrinei, din identitatea și unicitatea ordinei fenomenale (materiale) pentru toate monadele (considerate ca subiecte) și din armonia prestabilită între ordinea fenomenală și cea spirituală, între trup și suflet. Interesant este faptul că *Leibniz* înglobează *istoria* în ordinea finalistă *biologică*. „Orice substanță cuprinde în sine în starea ei prezentă toate stările ei trecute și viitoare", deoarece starea ei prezentă e determinată de cea trecută (o exprimă deci pe aceasta în mod adecvat), iar ea la rîndul ei determină cu desăvîrșire stările viitoare.

În Adam, la nașterea sa, era cuprinsă toată istoria omenirii așa cum s'a desfășurat pînă acuma și cum se va desfășura deacuma înainte. I-a trebuit lui *Leibniz* multă trudă să susție totuș, pornind dela aceste premise, libertatea omului și responsabilitatea lui morală.

Pentru noi e lămurit că în ordinea pur biologică, finalistă, nu există libertate, nici responsabilitate și că — istoria trebuește scoasă din ordinea biologică. Sufletul deci, pentru noi, poate deveni liber prin depășirea ordinei biologice, finaliste și intrarea în sfera spirituală a libertății, a istoriei. Această emancipare de determinismul biologic n'ar fi însă cu putință, dacă sufletul ar fi monadă fără ferestre, prinsă într'o ordine din care nu poate ieși. Ci posibilitatea ieșirii dintr'o astfel de ordine cere comuniunea cu alte suflete, înfăptuirea unei *comunități care reprezintă o nouă ordine*, deosebită, în cazul nostru, de ordinea finalistă biologică.

Leibniz tăgăduește existența de astfel de comunități intemeiate pe o comunicare între monade (substanțe). „Acolo unde există *ființe* numai prin sumare și *cumulare*, nu sunt date în general ființe *reale*. Căci orice ființă născută prin sumare presupune alte ființe, cari posedă unitate adevărată, deoarece ea își primește realitatea sa numai dela realitatea elementelor din care se compune, așa că ea n'ar avea nicio realitate, dacă toate ființele din cari se compune ar fi la rîndul lor iarăși numai agregate, pentru a căror realitate am trebui să căutăm iarăș alt *temeiu*, care însă în acest fel, dacă am trebui să tot

www.dacoromanica.ro

căutăm, nu s'ar găsi niciodată... Căci *esența* unui *collectivum* sau ființe colective nu este deci, cum se pare, nimic altceva decît un mod determinat de a exista al *acelor* ființe din cari se compune; ceea ce d. ex. constitue esența unei armate, nu este alt ceva decît un mod de existență al oamenilor cari o compun. Acest mod de existență însă nu presupune din partea sa o *substanță*, a cărei esență nu se poate epuiza iarăși în simpla însușire sau mod de existență a unei substanțe. Orice mașină presupune deasemeni în părțile din cari se compune, o substanță: căci nu poate exista nicio multitudine fără unități adevărate. Pe scurt — eu consider următoarea propoziție identică și care își dobîndește deosebirea numai prin accentuare, ca o axiomă: anume că ceea ce nu este într'adevăr *o* ființă, nici nu este în adevăr o *ființă*... M'am crezut în drept să deosebesc simple ființe colective de substanțe reale, deoarece acele ființe își au unitatea numai în spiritul nostru; o unitate care se întemeiază pe relațiile sau *modi* ale adevăratelor substanțe. Dacă o mașină e o substanță, atunci și un cerc de oameni cari se prind de mînă, o armată, și însfîrșit orice multitudine de substanțe. Nu susțin că în lucrurile cari n'au adevărată unitate, nu este nimic substanțial și că nu sunt decît aparență; căci admit că ele posedă totdeauna atîta realitate sau substanțialitate cîtă e conținută în adevăratele unități cari intră în compoziția lor" (G. W. Leibniz, Hauptschriften zur Grundlegung der Philosophie, ed. de A. Buchenau și Ernst Cassirer — Philosophische Bibliothek Nr. 108, Leipzig 1924, vol. II, pg. 222—224).

„Cred deci că un bloc de marmoră nu este o substanță unică, deplină, totașa de puțin cum ar fi apa unui heleșteu cu toți peștii din el, chiar dacă ar îngheța cu toți peștii din ea, sau cum ar fi de pildă o turmă de oi, chiar dacă oile ar fi legate așa de strîns una de alta încît mergînd ar trebui să păsească totdeauna în acelaș fel, și că n'am putea atinge pe una fără ca să zbiere toate celelalte. Între o substanță și o astfel de ființă rămîne o deosebire tot atît de mare ca și între un om și o comunitate, d. ex. un popor, o armată, o societate sau o asociație de funcționari, cari toate nu sunt decît ființe morale și cuprind toate în sine ceva imaginar, dependent de ficțiunea spiritului nostru. Unitatea substanțială cere o ființă desăvîrșită, indivizibilă și din natură indestructibilă, deoarece conceptul ei urmează a cuprinde toate cele ce i se vor întîmpla cîndva. Acest postulat însă nu-l vom găsi împlinit nici în formă nici în mișcare — deoarece amîndouă cuprind, cum aș putea dovedi, ceva imaginar — ci numai într'o formă substanțială după felul aceleia pe care o numim *Eu*" (o. c. pg. 210—211).

„Deoarece orice corp cu întindere, așa cum îl găsim de fapt în lume, se comportă exact așa ca o armată de creaturi sau o turmă sau o brînză plină de viermi, între părțile fiecărui corp nu există o legătură necesară totașa cum nu există între părțile unei armate. Și așa cum în armată unii soldați pot fi înlocuiți prin alții, așa și în fiecare corp cu întindere în locul unor părți determinate pot intra altele. Prin urmare nicio parte nu stă cu cealaltă în legătură nece-

www.dacoromanica.ro

sară, deşi înăuntrul materiei ca totalitate orice parte care e înlăturată trebueşte înlocuită în mod necesar printr'o alta, exact aşa cum în cazul cînd soldaţii sunt închişi într'un loc îngust, care e de aşa fel că nu cuprinde mai mult decît numai un anumit număr, după ce unul a părăsit locul, altul trebue să intre în locul lui.

. . . Şi nici n'aş şti ce am putea spune — făcînd abstracţie de suflet — despre un corp oarecare, ce n'ar avea aceeaş valoare pentru o armată sau o maşină. O unitate adevărată, nu numai senzibilă sau o *monadă* concep deci numai acolo unde se găseşte ceva unde nu mai există nicio multitudine de substanţe" (o. c. pg. 301—2. Tot aşa pg. 330). Şi pentru deplina lămurire încă un citat mai lung:

„O influenţare propriu zisă a substanţelor întreolaltă nu admit, deoarece nu se poate înţelege conceptul cum o monadă ar putea influenţa pe cealaltă. In sfera fenomenelor şi a multitudinii însă, unde avem a face numai cu fenomene — cari totuşi sînt bine întemeiate şi regulate — nu va tăgădui nimene ciocnirea şi izbirea. Totuşi se arată, precum văd, chiar pentru fenomene şi pentru forţele derivative, că o massă aduce altei masse nu atît o nouă forţă, ci că mai degrabă determină una care exista deja în interiorul ei, astfel că un corp ricoşează de altul mai degrabă în virtutea forţei sale proprii decît că e împius de el.

Entelehiile trebue să se deosebească cu necesitate de olaltă şi nu pot fi cu desăvîrşire olaltă asemănătoare ba chiar trebue să conţină principiile deosebirii, deoarece doar exprimă după punctul lor de vedere în mod diferit Universul. Aceasta chiar e adevărata lor menire, pentru ca să fie totatîtea oglinzi vii ale lucrurilor sau totatîtea lumi concentrate. Cu toate aceste spunem cu dreptate că sufletele unor creaturi înrudite, astfel toate sufletele omeneşti, aparţin aceleiaşi specii, ce-i drept nu în înţeles matematic, dar în înţeles fizic, cum se spune că tatăl şi fiul aparţin aceleiaşi specii.

Considerînd massa ca agregat care cuprinde o multitudine de substanţe, putem totuş admite în ea o substanţă dominantă sau o entelehie originară. Dealtminteri eu îi dau monadei sau substanţei simple complete numai o forţă originară pasivă, care se raportează la massa totală a corpului organic. Monadele subordonate, întrucît se află în organe, nu formează o *parte* a monadei dominante, deşi îi sînt necesare constituind cu ea împreună substanţa corporală organică a animalului sau plantei. Deosebesc deci mai întîiu *entelehia originară* sau *sufletul*, al doilea *materia* — anume *materia primă* sau *forţa pasivă*, *originară*, al treilea *monada completă*, în care se reunesc ambele momente, al patrulea *massa* sau *materia a doua*, adică maşina organică, la care concurează nenumărate monade subordonate, al cincilea fiinţa vie sau *substanţa corporală*, care îşi primeşte unitatea prin monada dominantă în mecanism.

D-Voastră Vă îndoiţi dacă un lucru unitar şi simplu e expus schimbărilor. Cum însă numai lucrurile simple sînt adevărate lucruri, iar celelalte numai fiinţe colective şi fenomene, cari, pentru a vorbi cu Democrit, există νόμῳ nu φύσει, e vădit că, dacă lucrurile simple

www.dacoromanica.ro

nu îndură schimbări, nu poate exista în general nicio schimbare în lucruri. Şi nici nu trebue doar ca fiecare schimbare să vină din afară, deoarece mai curînd substanţa finită are în sine prin esenţă o tendinţă internă spre schimbare şi în monade nu se poate ivi nimic de altundeva. In fenomene sau agregate însă derivă orice schimbare nouă dintr'o ciocnire, în conformitate cu legile prescrise, cari provin în parte din metafizică, în parte din geometrie; căci abstracţiunile nu pot lipsi pentru explicarea ştiinţifică a lucrurilor" (pg. 326—327).

II.

Să ne concentrăm acuma atenţia asupra problemei comunităţii omeneşti măsurînd distanţa între concepţia lui *Leibniz* despre ea şi cea a sociologilor, începînd cu *A. Comte*. Căci oricare ar fi divergenţele între filosofii şi sociologii de azi, niciunul nu tăgăduieşte existenţa şi realitatea societăţii, chiar dacă ea ar fi numai un *collectivum* abstract, cum zice *von Wiese*. Adică şi el admite comunicarea între indivizi şi înţelegerea reciprocă. Ba chiar această „înţelegere" constitue punctul de plecare al sociologiei lui *Max Weber* şi al unei întregi şcoli filosofice germane. Dar pe ce se întemeiază această înţelegere? Sugestie, imitaţie, concluzie la subiectivitatea străină prin analogie cu cunoaşterea proprie? Toate aceste încercări sunt răsturnate însă dintr'odată prin apariţia „fenomenologiei", prin întoarcerea la *Descartes*, mai bine zis la *Leibniz*, care mergînd pe drumul deschis de Descartes şi ocolind rătăcirile ocazionaliştilor şi ale lui Spinoza, dar şi ale atomiştilor, a ajuns la constituirea unei filosofii care împreună şi împacă toate aceste direcţii, salvînd şi unitatea ordonată a Universului şi libertatea „individului", a atomului conceput ca unitate şi unicitate spirituală — dar jertfind existenţa şi realitatea (adică unitatea) comunităţii omeneşti. Nu există conştiinţă, nici voinţă *colectivă*. O societate este un agregat, o „maşină" cel mult, dar nicidecum un organism. Căci zicîndu-i organism, noi am trebui să-i atribuim un suflet, o entelehie, prin urmare şi nemurire — societatea ar trebui să fie în acest caz într'adevăr un *animal* (o fiinţă cu suflet). *Leibniz* renunţă la această construcţie a societăţii şi-l pune pe om direct în legătură cu Dumnezeu; el construeşte o societate a spiritelor, o cetate divină a spiritelor peste care domneşte Dumnezeu ca Monarh. Reunirea tuturor spiritelor trebue să alcătuească *Cetatea lui Dumnezeu*, adică cel mai perfect Stat posibil subt cel mai perfect dintre monarhi (*Monadologia*, trad. de G. D. Păltineanu şi Nicolae Ţane, Chişinău 1935). Intre individ deci şi Dumnezeu nu se interpune altă *unitate*, altă *ordine*, căreia să-i aparţină omul.

Cred că nu greşesc dacă voi pune această concepţie a lui *Leibniz*, privind societatea şi raporturile între individ şi societate, în legătură cu structura societăţii în care trăeşte şi care a influenţat asupra lui. Monarhia lui divină corespunde monarhiei germane de atunci, iar izolarea sufletelor individuale de olaltă precum şi legarea lor directă de Dumnezeu corespunde concepţiei protestante. Descartes

www.dacoromanica.ro

şi ocazionaliştii sunt catolici şi aparţin unor State bine închegate. Pentru ei problema societăţii nici nu există bine zis. Biserica romană pe de oparte şi Statul pe de altă parte sînt organizaţii atît de bine consolidate şi raporturile individului cu ele atît de lămurit fixate, încît individul n'are niciun motiv să reflecteze asupra lor şi să se îndoiască de realitatea lor. *Spinoza*, pe de altă parte, nu putea fi mulţumit cu această indiferenţă a filosofilor catolici faţă de problema libertăţii individuale şi faţă de cea a raportului individului cu Dumnezeu, raport care era interpretat chiar în felul să îngădue o anumită libertate şi autonomie a individului. *Spinoza* elimină din filosofia lui *Descartes* toate elementele cari tulbură unitatea desăvîrşită şi absolută a lumii. Sistemul filosofic al lui *Spinoza* împinge monoteismul iudaic pînă la absurd, identificînd Universul cu Divinitatea şi neadmiţînd decît o singură ordine, supusă unui determinism rigid. Filosofia lui *Leibniz* e antiteza spinozismului: nu există o singură substanţă ci infinit de multe şi fiecare din ele independentă de toate celelalte. *Comunitatea* monadelor numite spirite se înfăptueşte pe plan metafizic — transcendent, prin voinţa lui Dumnezeu. După ce empirismul englez ajunse, cu Hume, să scoată substanţa din lumea senzibilă, degradînd-o la un simplu concept, la o categorie a intelectului necesară pentru ordonarea fenomenelor, problema comunităţii cată a fi deslegată şi ea pe plan pur empiric, „fenomenal«.

Iar Kant, care desăvîrşi acest proces de curăţire a sferei empirice de orice entitate metafizică, rămîne în rezolvirea problemei morale în făgaşul săpat de *Leibniz*, şi asta chiar mai mult decît s'ar părea la întîia vedere. Şi la el *comunitatea* omenească se naşte şi dăinueşte prin voinţa lui Dumnezeu. Nu se pune deci problema genezei comunităţii omeneşti prin acordul voinţelor (şi conştiinţelor) individuale, ci prin acordul voinţelor individuale cu voinţa lui Dumnezeu. Eliminarea inclinaţiunilor, a simpatiei, a dragostei „patologice", din explicarea naşterii şi dăinuirii comunităţii morale, şi ridicarea *datoriei* la rangul unui principiu suprem şi unic în morală, ne dovedeşte că şi *Kant* vede în *individ* o unitate absolută, fără legătură „sufletească" cu ceilalţi indivizi — decît doar prin mijlocirea lui Dumnezeu, prin identitatea legii morale şi năzuinţa fiecăruia spre *binele suprem*.

Protestantismul a căutat să împace ideea de predestinare cu cea de libertate prin fel de fel de interpretări cîteodată foarte judicioase. uneori însă destul de forţate.

Străduinţa noastră este de a arăta că drumul spre libertate şi spre împărăţia lui Dumnezeu duce prin *comunitate*, unde se naşte, se desvoltă şi se liberează sufletul individual, pentru a putea intra în sfîrşit în comunitatea spiritelor nemuritoare supuse jurisdicţiunii lui Dumnezeu.

S'ar părea că încercarea noastră n'ar cere decît o uşoară modificare a filosofiei lui *Leibniz* sau *Kant*, sau chiar a fenomenalismului modern pentru a da problemei o rezolvire mai conformă cu

www.dacoromanica.ro

experiența. Dar drumul nostru e mult mai greu și anevoios — și plin de primejdii.

Religia și metafizica (considerată ca teologie rațională în senzul lui *Aristotel)* au crezut că-i pot deschide sufletului uman nemijlocit poarta spre nemurire, spre intrarea în comunitatea spiritelor, în împărăția lui Dumnezeu. Adică, nemijlocit din biologie, așa cum o face și *Leibniz.*

Științele exacte, *naturale*, moderne au arătat că pretențiile omului la o situație excepțională față de celelalte animale sînt nejustificate. Ele au năzuit să-l închidă pe om în natură, în biologie.

Filosofia socială, soră cu filosofia istoriei, și luînd apoi înfățișarea unei filosofii a culturii, s'a opus acestor încercări de ucidere a spiritului, dîndu-i acestuia un domeniu propriu — dincolo de natură. Trecerea omului dela natură la cultură, dela biologic la spiritual, s'a dovedit însă, și aci filosofia istoriei și-a dobîndit merite strălucite *(Vico)*, că e condiționată de viața socială, de formarea, desvoltarea și progresarea organizației sociale. Intre natură și cultură se întrepune deci *societatea*, *comunitatea* umană.

Știința, pornită să explice toate fenomenele, a trebuit deci să se oprească și asupra acestei probleme, cercetînd dacă, în ce măsură și în ce privință *societatea* depășește *natura.* S'a constituit sociologia ca o știință specială despre societate și în sarcina ei a căzut deslegarea acestei probleme. Din nefericire unii sociologi au crezut că drumul cel mai scurt spre lămurirea ei este cel al păstrării unității științei, dîndu-i deci sociologiei caracterul unei științe *naturale*, fizice.

Pe de altă parte, sociologii și filosofii, sau mai bine zis sociologii-filosofi, descoperind această eroare, n'au găsit totuș altă ieșire din acest impas decît prin întoarcerea la *metafizică.* Ei le-au îngăduit deci sociologilor pozitiviști mutarea hotarelor științelor naturale dincolo de societate așa că ea să intre în sfera naturii, dar rezervîndu-i totuș omului dreptul de a trece, ca ființă morală și spirituală, peste aceste hotare pentru a-și găsi din nou legătura cu Dumnezeu. In felul acesta însă rolul comunității ca generatoare a spiritualității umane a fost șters sau, în orice caz, diminuat. Căci omul în felul acesta nu și-ar putea dobîndi libertatea decît *împotriva* comunității, rupîndu-se din ea care aparține doar naturii și determinismului natural. Dacă admitem însă că spiritul se formează *în și prin comunitate ca natură,* comunitatea devine atotputernică față de individ, ea se substitue divinității, ba ea este aceea care produce în conștiințele individuale ideea divinității. Ea este așa dar mai presus de divinitate, căci ea este *realitate*, *putere creatoare*, pecînd divinitatea nu este decît un efect al influenței comunității asupra individzilor. In general deci, spiritul este un produs al societății.

Dar în felul acesta ajungem la o concepție deterministă despre viață, care exclude orice libertate, nu numai de acțiune, ci și de gîndire a individului. Și mai ales rămîne cu totul exclusă o influență a individului asupra societății. Societatea își are evoluția ei (dacă se

www.dacoromanica.ro

mai poate vorbi de evoluție!), istoria ei, iar individul este tîrît de ea, dus spre o țintă necunoscută. Toate ideile sale, de libertate, fericire, virtute sunt iluzii și chiar mai puțin decît iluzii...

Această teorie nu poate fi respinsă arătîndu-se că e *primejdioasă*, că duce la scepticism și fatalism. Efectele ei *rele* nu sînt dovezi pentru neadevărul ei. Nu tăgăduim însă că aceste efecte rele ne mînă să căutăm altă deslegare. Și chiar din motivul că nu putem admite ca o teorie adevărată să poată intra în contradicție atît de manifestă cu morala, cu religia și cu toate normele pe cari se întemeiază comunitatea omenească.

Să pornim deci la drum pentru a descoperi eroarea acestei concepții.

Mai întîiu fixăm, ca un fapt bine întemeiat de sociologie, că între natură și cultură, între omul-animal și omul-spirit, se întrepune *comunitatea*.

Dar noi nu concepem comunitatea ca un *fapt natural*, biologic, decît cu anumite rezerve.

Și chiar dacă admitem existența unei comunități biologice, cum e d. ex. familia, asta nu înseamnă că ea reprezintă o *substanță*, o entitate metafizică, o unitate *supraindividuală*. Inmulțirea ființelor vii se face, după cum ne învață biologia, în cele mai diferite feluri. La unele animale asocierea este o condiție pentru perpetuarea speciei, pentru reproducțiune și creșterea puilor. Dar și această asociere ia cele mai diverse înfățișări și pentru forma (întinderea și structura ei) nu hotărăsc numai factori pur *biologici*. Putem însă afirma, fără teamă de desminţire, că asocierea din punct de vedere pur biologic, servește interesele individului. Adică, dacă un individ ar putea trăi în afară de asociere, el ar părăsi-o îndată ce ar simți sau observa că asocierea îi aduce mai multe pagube decît foloase. Asocierea biologică, la toate animalele, se înfăptuește numai în temeiul unor *interese* comune, fie aceste instinctive sau conștiente. In biologie, egoismul este singura bază a societății. Aci *Felix Le Dantec* are dreptate. Chiar instinctele și pornirile altruiste, de pildă îngrijirea și apărarea progeniturii și ajutorul mutual între membrii unei asociații, nu pot fi interpretate decît ca manifestări ale „egoismului". Individul își împlinește *funcția* sa biologică în conformitate cu structura sa psiho-fizică. Chiar termenii de „altruism" și „egoism" n'au aci nici-o semnificație „morală". Ele își dobîndesc această semnificație, cînd un animal, de pildă omul, poate ieși din ordinea biologică intrînd într'o ordine în care el poate vrea dar nu trebue să vrea să-și îngrijească și să-și apere progenitura.

In această ordine asocierea nu e considerată *necesară* pentru existența *biologică* a individului, ci e considerată ca o valoare pe care individul tinde s'o înfăptuiască. Ea nu e dată, ci trebue creată și anume după ce individul se liberează din ordinea biologică. Așadar: întorcîndu-se împotriva ordinei biologice și *stăpînind-o*, individul intră în sfera libertății, în sfera împărăției spiritului.

TRAIAN BRĂILEANU

www.dacoromanica.ro

In Italia

După optsprezece ani de liniştită vieţuire în ţară m'am hotărît să întreprind o călătorie în Italia. O călătorie de plăcere, mînat de amintiri din tinereţe, deci fără să mă gîndesc la studii şi cercetări „sociologice". Şi mai aveam un motiv puternic: pentru a putea muri, trebue să vezi Neapole — vedi Napoli e *poi* muori! — Deşi mai aveam vreme, căci după lege profesorii universitari trebue să trăiască cel puţin 72 (sau 70?) de ani ca să poată fi scoşi la pensie. Dacă ar muri înainte de acest termen, ar călca legea.

Dar avînd în vedere greutăţile unei călătorii atît de lungi, împlinirea primei condiţii nu mai putea fi aminată. Şi astfel am pornit la drum. Am vizitat Veneţia, Roma, Neapole, Capri, Florenţa, Riccione, San Marino, Ravena. Am văzut multe lucruri frumoase şi interesante.

Dar n'aveam nicidecum intenţia să scriu ceva despre această călătorie. Cele *Cinci conferinţe despre Veneţia* ale d-lui N. Iorga (ed. a II-a Vălenii-de-munte 1926), *Evocările Veneţiene* ale d-lui C. Narly şi, mai ales, cartea d-lui I. Petrovici în care descrie călătoriile sale în Italia, ar fi arătat, prin comparaţie, desăvîrşita mea sărăcie de talent literar, dacă aş fi îndrăznit să-mi public notele de drum. Aşadar nu voiu scrie nimic despre această călătorie *a mea.*

Cum însă prietenii mei dela *Buna Vestire* au anunţat că am plecat în Italia pentru studii şi cercetări şi cum au avut chiar bunăvoinţa să vestească şi întoarcerea mea, lumea şi, în primul rînd, cetitorii *Insemnărilor* ar rămînea decepţionaţi, dacă nu ar apărea nimic despre Italia. O întîmplare fericită mi-a venit în ajutor pentru a ieşi din această încurcătură. Iată cum s'au petrecut lucrurile.

In ziua de 15 Iulie, către seară, am ajuns la Veneţia. Plouase de-a-binelea, dar ploaia încetă cînd intrarăm în gară. Am lăsat bagajele la depozit şi am plecat pînă la *Casa Romena* să vedem, dacă este loc. Toate camerele erau ocupate. Atunci prietenul şi tovarăşul de drum N. m'a condus la pensiunea *Calcina*, unde am aflat adăpost. Dar cum a doua zi seara începea la Veneţia o mare serbare religioasă la care obişnueşte să vie multă lume mi s'a dat o cameră (ultima) tocmai subt acoperiş sau, mai bine zis, subt altană [1]). Am trimis după bagaje, iar întretimp am cercetat camera mai deaproape. La început n'am găsit nimic neobişnuit. Dar plimbîndu-mi privirea pe pereţi am observat o mică ridicătură rotundă. Curiozitatea m'a împins să apăs pe ea şi spre surprinderea mea s'a deschis o uşă mică. Era o ascunzătoare cum se vede că există în casele vechi din Veneţia, din vremurile cînd oamenii erau nevoiţi să-şi păstreze odoarele şi documentele la loc ferit de ochi prea lacomi. Ascunzătoarea nu era deşartă: un teanc de foi legate cu un fir de mătasă verde îşi aştepta

[1]) Cei ce cunosc Veneţia ştiu ce este o *altană*. Cei ce n'au fost în Veneţia să citească frumoasa carte a lui Henri de Regnier *L'Altana ou La Vie vénitienne 1899—1924*, I—II, ed. 11-a, Paris 1928.

www.dacoromanica.ro

descoperitorul. Fui cuprins de emoție. Credeam că am găsit un manuscris al lui *John Ruskin*. Cetisem anume în hall-ul pensiunii (prietenul N. îmi atrăsese atenția, căci el mai locuise aci) o inscripție pe o tablă de marmoră:

The Calcina
John Ruskin lived
and worked in this house.

Dar o scurtă privire asupra primei foi m'a încredințat că nu Ruskin pusese și uitase acest manuscris aci: Scriitorul era un *Romîn!*

Aprinsei lampa, căci lupta între zi și noapte începuse, și așezîndu-mă într'un jilț am început să citesc. Chiar întîia pagină mă lămuri despre ce e vorba. Iată ce scria bietul om:

Sînt nevoit să plec în grabă într'o misiune destul de primejdioasă. Las acest manuscris aci cu nădejdea că va fi descoperit de un Romîn, pe care-l rog să-l trimită revistei „Insemnări Sociologice".

A. VELLIMACHI

Intîmplarea oarbă a vrut ca îndată chiar după plecarea autorului să descopăr acest prețios manuscris, menit pentru „Însemnări".

Și astfel aș putea începe cu publicarea manuscrisului. Dar mai întîiu trebue să răspund la unele obiecțiuni posibile.

Dușmanii mei (și am, slavă Domnului, destui) vor zice: „Toată povestea cu manuscrisul e curată copilărie și imitație de prost gust. Cîți autori, buni și slabi, nu s'au folosit de povestea cu descoperirea unui manuscris"!

Răspund: Cine nu crede să vie la mine, îi pot arăta firul de mătasă verde cu care era legat manuscrisul!

Altă obiecțiune și aceasta din partea prietenilor: povești fantastice nu se potrivesc cu caracterul serios și științific al *Insemnărilor!* Prestigiul revistei e în primejdie! Dar îi întreb pe prietenii mei, mai ales pe cei dela *Buna Vestire:* de ce ați spus lumii că am plecat în Italia? Dacă tăceați, nici prin gînd nu-mi trecea să public ceva despre Italia și manuscrisul lui A. Vellimachi l-aș fi ars.

Pe de altă parte, dacă alte reviste serioase, cum e de pildă *Sociologie Românească*, publică povești fantastice despre Știința națiunii, bocete și descîntece, iar sociologi renumiți descriu în cărți monumentale fericirea și belșugul de cari au parte locuitorii Rusiei sovietice, de ce nu și-ar putea îngădui *Insemnările* să publice notele de călătorie ale unui necunoscut, descoperite în împrejurări atît de stranii? Și mai ales să nu judecăm, fără să citim aceste note. După părerea mea care le-am cetit, ele cuprind observații și reflexii cîteodată foarte juste. Pare că este (sau a fost?) un om cu imaginație aprinsă, dar totuș cu judecată sănătoasă. Căldurile mari din Iunie și Iulie în Italia l-au influențat se vede într'o măsură oarecare și

www.dacoromanica.ro

l-au predispus să vadă primejdii inexistente. Dar sînt oameni cari trăesc într'un climat mai moderat şi totuş se tem că li se fură teoria, pe care nici măcar n'au cumpărat-o ci au împrumutat-o. Cunoaştem un astfel de om care e păzit de o mulţime de detectivi. Aceştia sar la oricine încearcă numai să se apropie de pretinsa sa comoară, de teoria sa originală. Să nu fim deci prea aspri cu bietul A. Vellimachi.

Să vedem mai întîiu ce-a scris şi apoi să criticăm.

I.

Doream de mult din tot sufletul, să văd Italia. In sfîrşit, la o vîrstă destul de înaintată, am luat hotărîrea eroică să trec graniţa patriei şi să pornesc spre Roma. Ziua plecării am fixat-o pe 15 Iunie, anul 1937. Am început cu pregătirile de cu bună vreme. In primul rînd trebuia rezolvită problema valutară. M'am informat la o bancă, cum se pot cumpăra lire italiene. Foarte simplu, mi s'a spus; faci o cerere către Banca Naţională şi aştepţi aprobarea. Dar mi s'a dat sfatul să rog pe cineva cu trecere în ale politicei sau ale finanţelor, căci dealtminteri aprobarea poate întîrzia. Aşa am şi făcut.

Cu scoaterea paşaportului n'am avut nicio greutate. Am plătit taxa de 1100 şi cîţiva lei şi mi s'a dat un carnet frumos albastru cu scoarţe tari. Aş fi preferat un format mai mic şi o învelitoare mai moldioasă. Dar omul e vecinic nemulţumit. Pentru o sumă atît de modestă nu poţi pretinde învelitoare de piele de antilopă!

Inzestrat cu valută şi paşaport (pasport?) am plecat în ziua de 12 Iunie seara spre Bucureşti. Am stat la Bucureşti două zile. Oraş frumos care devine tot mai frumos, mai modern şi mai jidovit.

Masa am luat-o la restaurantul legionar. O minune de gospodărie romînească. Mîncare bună şi îmbelşugată, preţuri uimitor de mici. Alături de localul cooperativei şi restaurantului se ridică o nouă clădire: sediul Legiunii.

Legiunea şi Legionarii! Căpitanul! Viaţă nouă, tinereţe! Ridică ziduri, taie drumuri, cheamă la muncă, la cîntec, la marş spre biruinţă!

O umbră de tristeţă şi îngrijorare pe toate feţele tinere: Generalul e bolnav. Dar toţi cred că viteazul ostaş va ieşi biruitor şi din această încercare.

În ziua de 15, dimineaţa, plecarea spre Italia. Seara, 17 Iunie, am ajuns la Veneţia.

In acest oraş de-o frumuseţă nespusă am stat pînă în ziua de 23 Iunie. M'am plimbat: pe jos, cu vaporetto, cu gondola. Am vizitat biserici, muzee.

La Veneţia nu vezi Italia, mai ales Italia nouă. E un oraş al străinilor, al vizitatorilor. Toate neamurile s'au adunat aici. Vin mereu şi pleacă mereu. Vin să vadă, să cumpere, să petreacă, să viseze, să uite... Sînt două Veneţii: cea zgomotoasă, vie, a oamenilor sănătoşi şi practici şi Veneţia care doarme. Va reuşi noul re-

www.dacoromanica.ro

gim, va reuşi Imperiul italian să facă din aceste două Veneţii una singură, o Veneţie nouă, în care prezentul să deştepte trecutul, să se sprijine mai cu putere pe el pentru o nouă strălucire viitoare?

In alte locuri a reuşit. La Roma de pildă. Părăsind Veneţia noaptea în spre 24 Iunie, am ajuns la Roma dimineaţa. Aici am văzut această minune a regimului fascist: absorbirea trecutului în prezent, învierea Romei vechi imperiale şi contopirea ei cu Roma nouă imperială. .

II.

Roma, capitala Imperiului italian! Primul pas spre această înălţare a fost intrarea coloanelor lui Mussolini în oraşul etern şi instituirea guvernului fascist. In curs de 15 ani Roma îşi schimbă înfăţişarea, Italia deveni dintr'o *ţară* un *Stat*. A existat şi înainte de fascism un Stat italian, un Stat liberal şi democratic, creat de oameni politici, de şefi de partid, de diplomaţi, de interesele unor State străine. Regalitatea lupta pentru a-i păstra unitatea, partidele săpau la temeliile lui. Clasele sociale erau în stare de război perpetuu una împotriva alteia. Clasa conducătoare era divizată în secte de opinii. Aproape toţi intelectualii erau anticlericali şi antireligioşi: atei, pozitivişti, materialişti. Marxismul şi masoneria îşi desăvîrşiseră opera. Intre Stat şi Biserică orice legătură era ruptă. Iar *naţiunea italiană* deşteptată la viaţă în luptele pentru libertate şi unire politică recăzuse din nou în amorţire subt loviturile chiar ale celor ce aveau datoria să-i organizeze forţele şi să o ridice la loc de cinste între marile naţiuni civilizate. Ştim cum după războiu Italia era în primejdie să cadă pradă bolşevismului. Şi în acele momente critice a apărut Mussolini.

„Quando i governi sono mal composti, e gli animi umani sfrenati nella licenza, la tranquillità di uno o piú Stati dipende dalla vita di un grande uomo, la cui intelligenza supplisce ai cattivi ordini e raffrena i cuori non correti dalla morale“ (Francesco Lo Monaco, I Condottieri, Milano 1937—XV, pg. 72).

Mussolini a mîntuit Italia, a organizat Statul naţional italian a creat Imperiul italian. Să înşir înfăptuirile Ducelui la Roma şi pretutindeni? Cu neputinţă. El a transformat şi pămîntul şi oamenii. Italia a devenit un Stat puternic, locuit de o naţiune liberă, civilizată, mîndră şi războinică, disciplinată, muncitoare, creştină şi, înainte de toate, stăpînă în ţara proprie.

Căci înainte de război Italia nu era a Italienilor. Italienii administrau numai, şi cîteodată destul de prost, comorile ce le lăsase antichitatea. Italia era un mare muzeu vizitat de mii şi mii de străini, iar Italienii aveau rolul unor călăuze şi unor custozi plătiţi de stăpînii adevăraţi ai muzeului, bogătaşii veniţi din toată lumea.

Astăzi Italienii sînt stăpîni pe tot ce le-a lăsat trecutul. Şi ei continuă cu pricepere, cu însufleţire opera trecutului, rîvnind s'o întreacă în strălucire şi glorie. Străinii sînt bine văzuţi şi bine primiţi,

www.dacoromanica.ro

cu politeţa ce datoreşte un stăpîn al casei unor oaspeţi. Dar, oaspetele simte că este în casa altuia, că are obligaţii, bine fixate, de bună purtare şi neamestec absolut în gospodăria gazdei. Incolo libertate largă de mişcare, înlesniri de tot felul pentru călătorii, excursii etc. Oamenii totdeauna amabili, dispuşi să-ţi dea orice informaţie doreşti.

Despre aceste lucruri s'a vorbit şi s'a scris atît de mult! Toţi recunosc, chiar duşmanii politici, că Ducele a înfăptuit o operă grandioasă. La noi de pildă toţi oamenii politici admiră realizările fascismului atît în politica internă cît şi cea externă. Totuşi unii dintre aceşti oameni politici nu scapă niciodată prilejul să adaoge: fascismul nu se potriveşte pentru noi; Romînul e democrat şi respinge dictatura! Adică fiecare şef de partid, fie partidul mare sau minuscul, ar vrea să fie dictator; neputînd fi, e împotriva dictaturii altuia. Şi, în felul lor, ei au dreptate. Supărătoare este nesinceritatea lor, făţărnicia lor, brutalitatea cu care caută să zădărnicească ascensiunea mişcării de regenerare a neamului romînesc.

De ce n'a biruit Legiunea după atîţia ani de luptă, pe cînd Fasciile au cucerit puterea în scurtă vreme? Iată marea problemă, arzătoarea şi dureroasa problemă romînească.

Ea poate fi lămurită pornind dela un fapt concret: *Romînia are 2 milioane de jidani la un număr de 19 milioane, Italia are 40000 jidani la 43 milioane de locuitori.*

Şi totuşi există în Italia o problemă jidovească. Cu prilejul conflictului cu Anglia, fasciştii au văzut că Evreii formează un corp străin în Statul naţional italian. Cartea lui *Paolo Orano*, Gli Ebrei in Italia (Roma, XV), expune pe larg această problemă [1]).

La noi, guvernele „democratice" văd în mişcarea naţionalistă şi antisemită o mare primejdie pentru „ordinea politică"!

Dar să nu ne depărtăm prea mult de subiect — şi de Roma. Am vizitat muzee şi biserici, apoi Cetatea universitară, Forul Mussolini, expoziţia mamei şi copilului. Pretutindeni măreţie, frumuseţe, pretutindeni se simte mintea ageră, mîna vînjoasă a conducătorului.

Ziarele aduc informaţii: în fiecare zi Ducele e în alt loc. Zboară cu avionul, înoată, călăreşte, vorbeşte, îndeamnă şi porunceşte, zîmbeşte şi se încruntă. Toată lumea îl aclamă, îl urmează.

Şi Regele! Înţelept şi blînd, se bucură văzînd cum puterea Italiei sporeşte, cum Regatul a devenit Impărăţie! Inconjurat de respectul şi dragostea tuturora, Regele mulţumeşte Cerului pentru darul făcut Italiei şi Lui: un om politic genial în timpuri de grea cumpănă.

III.

Căldură mare la Roma. Şi în antichitate şi azi grija principală a edililor trebuia să fie de a procura locuitorilor cît mai multă apă şi umbră. Grădini şi fîntîni găsim pretutindeni. Cu toate aceste,

[1]) Asupra acestei cărţi va apărea în Insemnări în curînd o amplă dare de seamă (N. R.).

www.dacoromanica.ro

vara, căldura covîrşeşte şi-i mînă pe Romani spre munte şi spre mare. Părăsesc şi eu Roma şi plec la Neapole. O zi vizitarea oraşului, o zi excursie la Capri, o zi Pompei. Umblu ca în vis. Imaginile văzute ziua, reapar în somn, se amestecă, se suprapun. Cerul şi marea, în strălucitoare şi vecinic schimbătoare nuanţe de albastru, verde şi auriu, revarsă asupra oraşelor, grădinilor şi stîncilor torente de lumină orbitoare. Vesuviul scoate leneş rotocoale de fum. Un vînt molatec întinde fumul într'un văl subţire, tot mai subţire şi mai străveziu cu cît se îndepărtează de gura coşului uriaş.

M'am plimbat prin Pompei şi am văzut cum trăiau oamenii în acele vremuri îndepărtate. Specialiştii au aci prilejul să studieze în amănunte viaţa antică. Ei au numerotat şi catalogat toate străzile, pieţele, templele, casele, precum şi toate obiectele găsite în acest oraş peste care s'a lăsat aşa dintr'odată aripa morţii, învăluindu-l şi înăbuşindu-l în cenuşă şi lavă.

Romancierii au încercat să descrie drama groaznică ce s'a petrecut în „ultimele zile ale oraşului Pompei". Seara, cînd m'am întors la Neapole, m'am simţit obosit. Capul îmi era greu şi trupul moleşit prevestea o tulburare a funcţiunilor organismului. M'am culcat şi aşteptam somnul. Dar zgomotul tramvaelor ce treceau pe dinaintea hotelului, întrerupt din clipă în clipă de vîjîitul automobilelor şi însoţit de larma surdă a vocilor şi paşilor trecătorilor, mă ţinea la pragul somnului. Şi cînd oboseala şi începutul de febră mă făcu să alunec în lumea irealului, năvăliră vedeniile, fantomele trezite de amintirile celor văzute ziua.

Mă văzui în vechiul Pompei. Lumea forfotea pe străzile înguste, se îmbulzea la cotituri. Fui prins în mulţime şi luat de curent. Mă văzui dus spre amfiteatru. Se dădeau jocuri. Lupte de gladiatori, fiare sălbatece se sfîşiau întreolaltă, urlau, mugeau...

Nu voiu descrie toate întîmplările şi primejdiile prin cari am trecut în acel vis...

Dimineaţa m'am trezit frînt de oboseală, aproape neînstare să mă mişc. Trebue să plec cît mai repede, acesta a fost gîndul meu cel dintîiu cînd m'am desmeticit. Mai întîiu la Florenţa pentru un popas mai lung! Acolo voiu consulta un medic, voiu căta să scap de indispoziţia ce mă cuprinsese.

* * *

Nota editorului. Pînă aci însemnările lui A. Vellimachi sînt destul de slabe. O compoziţie de liceean cu titlul „Ce am văzut în călătoria mea prin Italia". Nici cunoştinţe din istoria artelor, nici spirit de observaţie pentru viaţa actuală, iar visul pompeian, care putea să constitue un subiect literar interesant, rămîne, în felul cum e tratat, fără efect. E lămurit lucru că autorul e lipsit de talent literar. Ajuns pînă aci cu lectura manuscrisului, eram gata să-l arunc; mă plictisise. După atîţia autori celebri cari au descris călătoriile lor în Italia, notele necunoscutului meu autor, nu meritau, aşa mi se părea, nicio atenţie. Dar, cum manuscrisul era pentru „Insemnări", datoria mea era să-l citesc în întregime. Directorii de reviste trebue

www.dacoromanica.ro

să citească manuscrisele ce li se trimit. O lucrare nu poate fi judecată după primele rînduri. Adeseori după o introducere slabă, urmează capitole de toată frumusețea. Așa a fost cazul și cu autorul nostru. Citind mai departe, întîiu numai „din datorie și fără inclinațiune", am fost prins apoi de vraja unei expuneri vioaie și chiar pătimașe. La Florența autorul nostru avu o viziune pe care o descrie cu destulă îndemînare. Această *Viziune dantescă* vom tipări-o în n-rul viitor al „Insemnărilor".

Marea întrebare...

Oamenii politici conducători își dau toată silința să evite un nou război mondial. Pînă acuma au izbutit, cu mare greutate ce-i drept, să localizeze conflictele cari ar fi putut împinge la o conflagrație generală. Războiul italo-abesinian, războiul civil din Spania deșteptaseră mari îngrijorări. Diplomații reușiră să îndepărteze, sau cel puțin să amîie primejdia.

Dar n'a fost numai abilitatea diplomaților de vină că războiul n'a izbucnit. Ci interesele în joc erau prea neînsemnate față de cele angajate în altă parte a lumii. Marile imperii coloniale, Anglia și Franța, n'aveau și n'au nicio grabă să provoace un război în Europa. Grija lor, și mai ales a Franței, este să oprească ascensiunea Germaniei. Pe de altă parte însă, chiar această vecinică teamă a Franței de primejdia germană a făcut ca Rusia sovietică să-și dobîndească un rol important în politica europeană. Intrarea Rusiei în Societatea națiunilor, amestecul ei în politica internă a tuturor Statelor „democratice", sprijinul acordat de ea în largă măsură partidelor comuniste și comunizante conduse de jidani, țin Europa în neîntreruptă neliniște și încordare. Subt influența Rusiei, directă sau prin mijlocirea politicienilor de stînga francezi, și politica noastră internă a căpătat înfățișarea ei îngrijorătoare. Jidanii, comuniști toți și rusofili, încearcă să pregătească Romîniei, cu prilejul alegerilor ce se apropie, soarta Spaniei...

Dar trebue să ne dăm seama că politica Rusiei are obiective cu mult mai largi. Jidanii sînt pentru ea instrumente binevenite pentru a-și dobîndi și întări posițiunile în Statele europene, în Franța și țările aliate Franței. Dar să nu ne imaginăm că Rușii fac această politică de dragul Jidanilor. Ei se servesc de Jidani, așa cum pe vremuri s'au servit de ei Germanii, Austriecii și Maghiarii. Lipsiți de simț politic, ahtiați după bani și bogăție, orideunde ar veni și și prin orice mijloace s'ar putea dobîndi, orgolioși și vecinic obsedați de ideea „imperiului iudaic" făgăduit lor de zeul lor, ei se pretează la orice trădare, la orice crimă, acceptă orice teorie, dacă li se pare potrivită cu aspirațiunile lor de „popor ales".

Dar Rușii vor renunța la sprijinul jidanilor în clipa ce nu vor mai avea nevoie de ei, în clipa ce își vor fi găsit aliați mai puter-

www.dacoromanica.ro

nici. Acești aliați, Rușii nădăjduiesc să-i afle în depărtatul Orient. Înțelegerea acestei probleme cere o cunoaștere mai amplă a politicei internaționale, a luptelor ce s'au dat și se dau pentru împărțirea „pământului". Cartea lui *Georges Hardy, La politique coloniale et le Partage de la Terre aux XIX-e et XX-e siècles* (Paris, 1937; apărută în colecția „L'Évolution de l'Humanité"). ne lămurește cît se poate de clar asupra marilor probleme internaționale cari, ele, cuprind toate primejdiile unei conflagrații războinice viitoare.

Față de ciocnirea intereselor imperiilor coloniale în Extremul Orient, chestiunea Etiopiei apare ca un episod neînsemnat de politică „internă europeană".

După expunerea lui *Hardy*, situația se prezintă cam în felul următor.

Rusia Sovietică a reluat politica țaristă, care avea două obiective: expansiunea în extremul Orient și apoi, cu ajutorul puterilor dobîndite, egemonia politică în Europa; pe scurt, unirea popoarelor slave și a popoarelor Orientului într'un imens ansamblu „Eurasia".

Citățm: „Un plan grandios e prevăzut pentru a face din Siberia centrul economic și politic al viitoarei națiuni ruso-asiatice... E adevărat că în toate acestea ideologia revoluționară nu-și pierde drepturile sale. „Veți supune Occidentul prin orient", zicea Lenin la Congresul popoarelor orientale ținut la Baku în 1920, iar Zinoview adăoga în termeni mai străvezii; „Rusia întinde mîna Asiei nu pentrucă adoptă idealul ei, nici pentrucă împărtășește concepțiile ei sociale, ci fiindcă are nevoie de cele 800 milioane de Asiatici pentru a zdrobi imperialismul și capitalismul european". E clar că noi regăsim aci, abia ceva schimbat, visul țarilor, tendința lor de a nu vedea în Orient decît un instrument de dominațiune occidentală, oscilarea lor între Asia sufletului lor și Europa ambițiunilor lor" (o. c. pg. 90).

In această expansiune spre Răsărit Rusia întîlnise mai întîiu împotrivirea Angliei, iar apoi pe cea hotărîtă și brutală a Japoniei.

Imperialismul japonez în Oceanul pacific, iată problema centrală a politicei internaționale!

„Japonia este una din țările fără îndoială cele mai suprapopulate; ea numără azi vreo 67 milioane de locuitori, și suprafața — 380.000 km² — este mai mică decît cea a Franței; pe aceste 380.000 de km², numai 17% sunt cultivabile; restul nu e decît mlaștini, păduri, lacuri, munți și nisip; de fapt, mai mult de 1000 de oameni trăesc în Japonia pe un chilometru patrat". Japonia are nevoie de pămînt pentru cele 30 milioane de țărani cari mor de foame. Nu e nicio îndoială că imperialismul teritorial al Japoniei a ales ca domeniu tot Pacificul și o mare parte a Asiei orientale". Expansiunea japoneză se desfășoară totdeodată spre Sud, spre Nord-Vest, spre China, Mongolia, Siberia. „Dar, bătălia Pacificului, pune față în față dușmani puternici, și Japonia este în centrul învălmășelei". Japonia poate intra în conflict cu China, Rusia, America sau

www.dacoromanica.ro

Anglia. „In această problemă cu atîtea necunoscute, moştenitorul samurailor reprezintă factorul constant“ (o. c. pg. 104—107).

* * *

Pe noi ne interesează, în această dramă politică din Extremul Orient, atitudinea Rusiei, care tinde să opună Japoniei rezistenţă prin organizarea şi sprijinirea directă şi efectivă a Chinei. Acolo se repetă, dar într'un cadru cu mult mai grandios, jocul pe care l-a încercat Rusia în Spania. Numai că repercusiunile acestor conflicte asupra noastră se vor simţi cu mult mai intens. Rusia, în acest timp cînd e nevoită să trimită forţe considerabile în Orient, îşi va intensifica se'nţelege propaganda revoluţionară în ţările europene, deci şi la noi, pentru a nu fi ameninţată de o coaliţie de dreapta sau, cel puţin, de o schimbare a politicei interne în Statele „antifasciste“.

Aşa se explică de ce, la noi, jidanii şi uneltele lor se opintesc din răsputeri pentru a aduce la putere partidul „ţărănist“. Ei au mobilizat „toate forţele democratice“, pe toţi mercenarii finanţei jidoveşti, atacă cu furie pe toţi oamenii politici, chiar pe capul Bisericii noastre, pentru a zădărnici venirea la guvern a unui partid „de dreapta“, adică a unui partid naţionalist care ar primejdui instituirea stăpînirii jidoveşti în ţara noastră.

Politica internă a Romîniei trece printr'o grea încercare. Ziarele romîneşti au intrat în acţiune. Oamenii politici romîni cu simţ de răspundere pentru viitorul ţării au înţeles primejdia şi au început lupta de apărare. Ostaşii, preoţii, învăţătorii, în sfîrşit toţi intelectualii şi nu mai puţin muncitorii şl ţăranii romîni stau gata să zdrobească hidra iudeo-comunistă. De ce oare conducătorii Statului nostru nu pornesc la marea primenire a vieţii noastre politice?

Iată neliniştitoarea, apăsătoarea întrebare?

REVISTA CĂRŢILOR

Alexandru M. Randa, *Revoluţia naţional-socialistă. Bucureşti 1937.* Cartea D-lui Alexandru Randa, continuînd seria de studii asupra mişcărilor naţionaliste din alte ţări (Statul fascist, Bucureşti 1935; Fascismul englez, 1935), ni se prezintă ca cea mai documentată lucrare apărută în limba romînă, asupra naţional-socialismului.

Prin avîntul cu care este scrisă ea poate da impresia că e o broşură de propagandă. Cercetînd-o mai de aproape ea apare însă ca o manifestaţie sinceră a unui naţionalist romîn, una dintre atîtea manifestaţii cari se înmulţesc în ultimul timp şi cari arată că prin încadrarea naţionalismului romînesc în rîndul marilor mişcări de regenerare naţională europene se pregătesc bazele de durabilă înţelegere şi adevărată pace în centrul Europei.

D-l Randa se ocupă în special de perioada preguvernamentală

www.dacoromanica.ro

a mişcării naţional-socialiste. In această parte a lucrării se dau replici autorilor din Rominia, cari s'au ocupat de naţional-socialism, atît sărindărenilor de rea credinţă cît şi autorilor cari n'au putut tria din haosul de informaţiuni pe cele exacte. In cîteva capitole (Ridicarea soldatului necunoscut; Hitler se avîntă în luptă; Geniul propagandei; Tactica etc.) se arată rolul capital al *Fuehrerului* în mişcare.

Politica externă greşită a Franţei a dus în mod indirect la consolidarea Germaniei. Autorul stărue asupra tacticei de cucerire a puterii în anul 1932—1933 cînd împotriva hitlerismului se ridică barajul coaliţiei Internaţionalei iudaice, a celei marxiste şi a celei catolice. Intr'un capitol: *Revizuirea revizionismului şi stavilirea bolşevismului*, se arată că Germania naţional-socialistă nu are nimic împotriva Romîniei naţionaliste. Centrul cărţei este ocupat de 16 imagini documentare. In partea a treia a lucrării: *Hitler şi noi*, ni se arată reaua credinţă a presei iudaice şi a politicianilor romîni cari, pentru a servi alte interese de cît ale Romîniei, fiind împotriva lui Hitler nu fac de cît să strice ţării. Cît îi priveşte pe naţionaliştii romîni d-l Randa precizează „Cum Hitler nu l-a imitat pe Mussolini nici noi nu trebuie să ne luăm după Hitler". Aceasta nu înseamnă că o rezolvire a diferitelor probleme de la noi nu se va putea face în mod asemănător rezolvirilor date în Germania; dimpotrivă puncte asemănătoare se vor găsi, fiindcă şi multe dintre problemele ce se pun la noi sunt aceleaşi ca şi în Germania. Şi mai departe d-l Randa spune: „Experienţele tactice... ale revoluţiei germane ne sunt... instructive... Ele dovedesc nocivitatea fuziunilor, blocurilor, compromiselor şi a „simpatizanţilor senili". Dar experienţa cea mai importantă, aplicabilă nouă este credem noi aceea: că baza sufletească a unei revoluţii naţionaliste nu poate să fie decît pămîntească. Romîniei îi trebuie o revoluţie romînească.

Lucrarea d-lui Randa, trebuie cunoscută de ori ce Romîn.

GEORGE MACRIN

Petru Iroaie: *Cîntece populare istroromîne*, Cernăuţi 1937. Lucrarea D-nului Dr. P. Iroaie apare în cadrul publicaţiilor „Seminarului romîn de literatură modernă şi folclor", al cărui director este D-nul prof. univ. Leca Morariu.

Explorarea graiului şi folclorului istroromîn datoreşte şcoalei de la Cernăuţi contribuţii de-o importanţă ştiinţifică ce merită să fie îndeosebi remarcată. Prin lucrările şi activitatea profesorală a D-lui Leca Morariu, referitoare la acest domeniu, s'a format, la Cernăuţi, o continuitate de cercetări transmisă şi elevilor D-Sale. Dintre aceştia D-nii Traian Cantemir şi Petru Iroaie au şi adus prin cercetările lor un aport considerabil pentru cunoaşterea folclorului cirebir.

In volumul de faţă D-nul Iroaie prezintă un studiu documentat cu un extrem de interesant material, studiu care va trebui să schimbe simţitor concluziile asupra situaţiei folclorice a Istroromînilor.

D-Sa reuşeşte să culeagă cîntece populare istroromîne, cîntece

www.dacoromanica.ro

de-o circulaţie tot mai restrînsă şi pe cale de-a se pierde definitiv. Cum pînă acuma în lumea ştiinţifică se credea dispărut cîntecul popular istroromîn, lucrarea D-lui Iroaie infirmă această prezumţie şi, în acelaş timp, fixează pe hîrtie poate ultimele licăriri ale necunoscutului poet cîrebir.

Materialul documentar a fost cules la faţa locului în vara anului 1935 cu o metodă şi-o insistenţă demne de-a fi scoase în relief. Gruparea în volum a celor culese este făcută după criterii bine fixate. Un aparat ştiinţific de note literare, folclorice şi lingvistice dă lucrării acesteia o prestanţă reală. Apoi, D-nul Iroaie are calitatea viziunii sociale a fenomenului folclor şi cîntec popular, fapt care imprimă lucrării sale un caracter ştiinţific mai larg şi de rodnice ipoteze.

LEON ŢOPA

Neculai Totu, *Insemnări de pe front.* Note din expediţia legionară în Spania Noembrie 1936—Ianuarie 1937. Editura Curierul, Sibiu, 1937. Cu gravuri de Al. Basarab şi Geo Zlotescu, 136 pg. Cartea e închinată „Memoriei dragilor camarazi Ion Moţa şi Vasile Marin". Recomandăm cu toată căldura şi sinceritatea această minunată cărticică tineretului legionar.

Primul Congres al studenţimii bucovinene. *Editura Societăţii acad. rom. „Dacia" Cernăuţi.* 118 pg. Acest congres s'a ţinut la 8—10 Iulie 1935 la Suceava. *Dacia,* pentru a cinsti memoria lui *Dumitru Strâchinaru,* care în calitate de preşedinte al Centrului Stud. Cernăuţi a organizat şi condus acel congres, a adunat în volum toate discursurile şi conferinţele rostite cu acest prilej. Notăm în special: *Ion Negură,* Istoricul Studenţimii romîne; *George Macrin,* Educaţia cetăţenească (tratează în primul rînd despre taberele de muncă); *Ion Ţurcan,* Orientarea spirituală a studenţimii.

Constantin Noica, *Vieaţa şi filosofia lui René Descartes.* Bucureşti, Alcalay. (Biblioteca pentru toţi No. 1495—1497) Studiul *istoriei* filosofiei este poarta spre filosofie. Pînă nu de mult această poartă era pentru noi închisă. D-l Noica, prin lucrările sale de pînă acuma şi prin noua sa lucrare despre Descartes, ajută la lărgirea intrării în prea frumoasa grădină unde se desfată filosofii. Ne putem încredinţa conducerii D-lui Noica. El cunoaşte nu numai cărările însorite, dar şi potecile tainice ascunse în tufişurile filosofiei.

T. B.

REVISTA REVISTELOR

■ O nouă revistă! **Izvod,** Red. şi Adm. Bucureşti II Str. Hotin 52 bis. Director: *Petre Cazacu.* Abonamentul anual: Lei 60. Exemplarul 5 lei. Iată programul revistei: „Aparem cu această revistă, din dragostea noastră pentru gîndul şi slova romînească. Nu

www.dacoromanica.ro

sîntem în slujba nici unui cenaclu literar. Credem nesfîrşit într'o biruinţă apropiată a spiritului romînesc peste tot: în artă, în literatură, în politică. Ne prezentăm aci cu entuziasmul neînfrintei tinereţi şi în linia pe care merge neamul şi Ţara. Sîntem alături de cei cari se jertfesc pentru o Romînie întreagă, pentru o Ţară necuprinsă, pentru sufletul romînesc. Toţi ciţi vor avea de mărturisit ceea ce noi mărturisim aci, sînt chemaţi alături. Nu pretindem revoluţii în literatură şi în cultură, ci pretindem, cu drept cuvînt, o reîntoarcere la ale noastre. Pentru această reîntoarcere înţelegem să luptăm. Să luptăm pînă la capăt. Să luptăm cît trebuie şi pentru cei cari n'au înţeles această datorie". După acest cuvînt introductiv nu ne-am mirat găsind în revistă numele lui *Mircea Streinul,* cu o pagină de „Insemnări" şi cu versuri („Moarte"), şi apoi dearîndul: *Gabriel Bălănescu, Petre Cazacu, Ştefan Ion Gheorghe, Valeriu Cârdu, Radu Gyr, Ghedeon Coca, N. I. Bontaş, George Drumur, E. Ar. Zaharia, Aurel Marin, Traian Ionescu, George Ştefan, Teofil Lianu.* Cronica literară e semnată de *Ion Băleanu* şi *Dinu Roco.* Pagina „Cîmpul cu bălării" o semnează *N. Cosma.* Modestă la înfăţişare şi preţ această revistă făgăduieşte totuş să devină far luminos şi comoară nepreţuită în cîmpul literaturii noastre. ■ **Curierul** din Sibiu îşi cucereşte un loc tot mai înaintat între revistele legionare. Din bogatul cuprins al N-rului 6, din 15 Iunie, amintim studiul d-lui *Ion Covrig-Nonea:* „Trădarea fiilor de ţărani". Multe din cele ce spune autorul despre fiii de ţărani ardeleni, se potrivèşte foarte bine şi la cei din Bucovina. Avem şi la noi o serie de fii de ţărani cari s'au pus în slujba burgheziei străine devenind „slujbaşi umili şi milogi în mîna politicianismului şi streinilor duşmani neamului, gata la compromisuri şi cedări". Dar: „Se înşeală cei cari visează permanentizarea domniei burgheziei streine date. Din adîncuri sănătoase a pornit, ca primăvărateca redeşteptare a naturii, un curent puternic de premenire naţională, cu ţelul precis de a distruge aşezările artificiale inspirate de streini, şi pe temelii etnice, prin meşteri romîni, să se ridice Romînia de mîine". Redacţia şi Adm.: Sibiu, str. Cîmpului 1. Abonamentul anual 60 lei. Numărul 5 lei. ■ **Omul nou** (Brăila, str. Rahovei 76) din 8 Iunie aduce un studiu al d-lui *Vasile Băncilă:* „Laşitatea e legea istoriei?" Spicuim cîteva rînduri pentru a îndemna la citirea acestui studiu: „Viaţa e dinamizată şi istorizată de oamenii eroici ca factori şi reprezentanţi ai interesului din adînc al comunităţii sau neamului. Simţul istoric autentic e rar, tocmai fiindcă omul în general e laş. Numai eroul şi martirul au simţul istoriei. Ceilalţi îl au indirect şi trecător, cînd se lasă structuraţi de creiaţia eroică a omului mare". Şi încheierea: „Nu putem admite ca filosofia istoriei şi morala să fie făcute de căţei, chiar dacă sînt de rasă. Ne trebue vizionari. Căci, iată, istoria neamurilor ne cheamă în sfîrşit să ne jucăm rolul şi să ne dăm toată măsura într'un moment ce nu se creiază de două ori. Iar pentru a izbuti, n'avem nevoie de filosofii deprimante ori negativiste, cari sînt crime contra spiritului şi contra naţiunii. Ci avem nevoie, mai mult decît orice, de încredere şi de cultul eroicului". Revista *Omul Nou,* dă

www.dacoromanica.ro

mare atenţie muncitorilor, închinînd o pagină corpului muncitorilor legionari. In n-rul de faţă, la acea pagină citim admirabila analiză a sufletului muncitoresc „Comunistul Mihai Crăciun“ de d-l *Stere Mihalexe*. ■ In **Orientări**, Moineşti-Bacău, An. VI No. 6, directorul revistei, d-l *C. R. Crişan* continuă cu publicarea operei sale asupra culturii: „VIII. Cultura — transcendentă“. La „Recenzii şi Păreri“, d-l *Paul Popescu* scrie despre Comentariile lirice ale d-lui *Mircea Streinul* la poeme dintr'un vers de Ion Pillat. ■ **Ideea Naţională** a d-lui *N. N. Manolescu* (Buzău str. Carol I, No. 58) publică totdeauna studii, articole, note — foarte variate, bine scrise — şi romîneşti. In n-rul din 7 Iunie un articol mai lung despre activitatea rodnică a d-lui Claudiu Isopescu, profesor la catedra de limba şi literatura romînă la Universitatea din Roma. ■ Anunţăm cu bucurie încă o nouă revistă romînească, dîrză, scrisă de fraţi macedoneni: **Dimândarea**. Revistă naţională de educaţie şi cultură. Anul I, No. 1, Iunie 1937. Sumarul acestui prim număr: *Ion Foti*, Dimîndarea; *George Murnu*, Umbre Sfinte (poesie); *Nuşi Tulliu*, Prometeu (poesie); *I. U. Soricu*, Veteranul (poesie); *N. Batzaria*, O mărturisire dureroasă; *I. S.*, Semănătorul (N. Iorga); *V. Diamandi-Aminceanul*, Aristotel Valaoriti; *D. Cuclin*, Stadiul actual al muzicii în lume şi la noi; *Simeon Rufu*, Intoleranţa balcanică; *Virgiliu Cuffa*, Drama spaniolă. Citäm, pentru prezentarea revistei, sfîrşitul din cuvîntul introductiv al d-lui *Ion Foti*: „Romînii s'au stabilit, prin strămoşii lor, de milenii, pe aceste tărîmuri, nu e colţ de pămînt, stîncă de munte, pisc înorat, palmac de pămînt sau mlaştină, care să nu fi fost cucerită cu sudoarea frunţii şi cu vărsarea de puhoaie de sînge. Acest patrimoniu teritorial şi sufletesc trebue apărat acum mai mult ca oricînd, căci ne este ameninţată cu distrugerea, rasa şi Statul. Spre a ajunge la acest rezultat să ne însufleţim de legea străbună a eroismului, să ne întoarcem la dispreţul de moarte al daco-getului, în faţa primejdiei, să ne concentrăm la acea virtute romană, mîndră, disciplină neîntrecută a unor indivizi şi a unui neam, pentru a fi o oaste. Nu e vorba acum de o turmă şi un păstor, ci de o armată şi de un şef la înălţimea vremilor şi a răspunderilor istorice“. Numărul 2 (Iulie 1937) al *Dimândării* aduce un material bogat, articole miezoase, bine închegate. Amintim: Dreptul de a trăi de *Ion Foti*, Rasialism şi Autohtonism de *Nuşi Tulliu*, Legămînt legionar în piatră de *Iordache Nicoară*. Scurt şi lămurit îşi precizează *Părerea* sa d-l General *Gh. Cantacuzino Grănicerul*, precum urmează: „Spuneam la parastasul unui martir că Macedoneanul este piatra de cremene a romînismului. Aş vrea ca această piatră să fie piatră de hotar la graniţe. Aş vrea ca acest vînjos element să fie cu mîna pe puşcă la hotar, cu alta pe plug la muncă. Aş vrea ca în oraşe să fie în capul comerţului nostru, pentru că Macedonenii sunt harnici, pricepuţi, curagioşi şi cinstiţi. Aş mai vreá să fie amestecaţi în politica ţării pentru a opri invazia lichelelor“. ■ Şi o veste tristă: revista **Cuvîntul Argeşului** a fost suspendată pentrucă în n-rele 34—37, an. II a avut următorul conţinut (reproducem sumarul după *Curierul* din Sibiu —

www.dacoromanica.ro

noi n'am văzut acel număr): Demascarea trădării avînd un clişeu reprezentînd o convorbire între d-l Mihalache şi d-l Ostrowsky, ministrul Rusiei, şi un clişeu cu comuniştii cari au manifestat în rîndurile partidului Naţ.-ţărănesc. Un articol al lui Vasile Marin despre Armand Călinescu, şi clişee reprezentînd pe D-na Călinescu în societatea d-lui Oskar Kauffmann. Apoi o înfiorătoare serie de fotografii despre ororile săvîrşite de comunism în Rusia şi Spania . . . *Curierul* încheie cu: „Pentru ca să se ştie de ce a fost suspendată o revistă Romînească!" Noi ştim de mult că s'au făcut legi şi s'au organizat cu bani grei instituţii pentru a împiedica publicul să vadă şi să mirôase cadavrul putred al democraţiei iudeo-liberalo-ţărăniste, acoperit de oficialitate cu fel de fel de mătăsuri şi împroşcat zilnic cu discursuri tămăiate. ■ **Revista de Pedagogie.** Director: *C. Narly.* An. VII. Caetul II. (Aprilie—Iunie 1937). La studii: *Oltea Cudalbu-Sluşanschi,* Opera didactică a Mitropolitului Silvestru Morariu 1818—1895; *C. Narly,* Educaţia voinţei; *Gr. Raţiu,* Din metodica limbii romîne. Lectura în şcoală; *S. Reli,* Sf. Cruce în trecutul istoric al neamului nostru; *Petre Sergescu,* Asupra grupului de cauzalitate matematică; *Al. Valeriu,* Problema interesului în pedagogia contemporană. La *Experienţe şi sugestii: Gh. I. Cosovici,* A doua „Săptămînă Pedagogică", Cernăuţi 25 Aprilie—1 Mai 1937. Cărţi-reviste. Studiul d-lui *Narly,* Educaţia voinţei, este un capitol din *Pedagogia Generală,* pe care d-sa o va publica în curînd. Această operă va însemna fără îndoială un uriaş pas înainte în ştiinţa pedagogiei. Chiar din cele cîteva părţi apărute pînă acuma în *Revista de Pedagogie* putem preţui calităţile acestei lucrări: claritatea expunerii, adîncirea problemelor, bogăţia documentării. Experienţa pedagogului practic se uneşte în ea în mod desăvîrşit cu erudiţia savantului şi spiritul de sinteză a filosofului. ■ **Rînduiala.** Bucureşti, str. Francmazonă 7. Vol. II. Caetul 5 cuprinde: *D. C. Amzăr,* Căpitanul întregului neam; *Vasile Băncilă,* Senzul culturii şi „culturalizarea" satelor; *Virgil Carianopol,* Ţăranii, Printre ai mei (versuri); *Ernest Bernea,* Poesia lui Adrian Maniu; *Victor P. Gârcineanu,* Tudor Arghezi şi spiritul iudaic în literatură. *Insemnări* semnate de *Haig Acterian, D. C. Amzăr, Ernest Bernea, Dinu Buzdugan, Ion I. Ionică.* ■ **Iconar.** Directori: *Liviu Rusu* şi *Mircea Streinul.* Red. şi Adm. Cernăuţi, Piaţa Unirii 3. Apare lunar. Abon. anual 60 lei. Din cuprinsul, extrem de bogat şi interesant, al numerelor II, 10 şi II, 11 1937, însemnăm în mod deosebit cele două studii ale d-lui *Liviu Rusu*: Pentru un fenomen cultural al Bucovinei şi Elemente gotice în cultura Bucovinei. D-l *Gh. St. Clime,* dăruieşte Iconarului un inimos articol: Sunt Legionar, iar *Neculai Totu* cîteva frumoase rînduri de povestire: Amintiri din începutul vieţii mele legionare. *Cronicile* ca totdeauna, instructive şi pline de duh, — deşi nu totdeauna de cel al blîndeţii. — ■ Intre revistele legionare şi-a cucerit un loc de frunte **Ideea Românească.** Nr. 4 din an. II (1937) se apropie de arhetipul unei reviste. Subliniem două studii: *P. Costin Deleanu,* Legiunea: Expresia revoluţiei integrării naţionale" şi *Nicolae Roşu,* Prefaţă la şeherezada gustiană.

www.dacoromanica.ro

Red. şi Adm. acestei excelente reviste este: *P. Costin Deleanu*, Bucureşti IV, str. Hagiului 7. Abonamentul anual: 120 lei. ■ In **Pagini Literare** (Turda), An. IV, Nr. 6—8, ne-a reţinut atenţia articolul d-lui *Grigore Popa* „Dinamica Tradiţiei". Problema e bine prinsă şi conturată, dar cere să fie adîncită şi lărgită. Autorul pare a fi tulburat de îndoieli. Ar vrea să le strecoare şi în sufletele altora? ■ **Avînturi Culturale** (Bîrlad), An. I, nr. 6, publică la locul întîiu, un studiu al d-lui *Gh. Tomescu*, »Intre autohtonism, eticism şi estetism literar", care merită toată atenţia şi lauda. Un scurt citat: „Specificul moral şi specificul estetic, amestecate cu viaţa etnică pînă la identitate, sunt singurii factori cari hotărăsc întotdeauna de soarta operelor literare: le înmormîntează, ori le înalţă!.. Universalitatea contează numai ca reflex al dinamismului autohton". ■ Foi legionare, scrise de legionari, fiecare rînd izvorît din suflet plin de credinţă în biruinţa Legiunii, sunt: **Libertatea** (Bucureşti, Calea Victoriei 63—65), **Glasul Strămoşesc** (Cluj, str. Regina Maria 16), **Braţul de Fier** (Focşani, str. D. Zamfirescu 14), **Omul Nou** (Brăila, str. Rahovei 76).

La sfîrşitul lunii Septembrie va apărea cartea

Sociologia şi Arta guvernării

(Articole politice)

de TRAIAN BRĂILEANU

CERNĂUŢI, 1937.

TIPOGRAFIA MITROPOLITUL SILVESTRU

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro